

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

DAŠA KOPITAR

**ŽANR LITERARNA RECENZIJA
V SLOVENSKEM IN FRANČOSKEM
SODOBNEM TISKU**

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2007

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

DAŠA KOPITAR

MENTORICA: izr. prof. dr. Manca Košir

SOMENTOR: doc. dr. Andrej Blatnik

**ŽANR LITERARNA RECENZIJA
V SLOVENSKEM IN FRANČOSKEM
SODOBNEM TISKU**

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2007

ŽANR LITERARNA RECENZIJA V SLOVENSKEM IN FRANCOSKEM SODOBNEM TISKU

V prvem delu smo ugotovili, da se je literarna recenzija razvila skupaj z nastankom časnikov in njihovih predoblik ter z nastankom občinstva in javnega mnenja v drugi polovici 17. stoletja in v 18. stoletju. Literarna recenzija si v 19. stoletju kot recenzija ali feljton dobi stalni prostor v razvijajočem se kritičnem časopisju. Teoretske koncepte literarne recenzije smo predstavili v drugem delu na podlagi pregleda literature o feljtonu, literarni kritiki in recenziji. Predmet tega pomembnega žanra je literatura obravnavana na literaren način, saj gre za žanr, ki naj literarno delo ovrednoti. Zadnji del smo namenili analizi slovenske literarne priloge *Književni listi* in francoske literarne priloge *Des Livres*. Zanimala nas je številčnost recenzij v prilogah po posameznih številkah in skupno ter njihova žanrska pripadnost. Pogledali smo tudi, kakšno je razmerje med domačo in prevodno literaturo ter med literaturo za odrasle in otroke. V tretjem poglavju tega dela pa smo na nekaj primerih predstavili besedno analizo literarnih recenzij, tako da smo prikazali subjektivne dele in poiskali stilistične posebnosti.

Ključne besede: literarna recenzija, literarna kritika, feljton, literatura.

GENRE LITERARY CRITICISM IN SLOVENE AND FRENCH CONTEMPORARY PRESS

In the first part, we found out that literary criticism was developed together with newspapers and their preforms and with audience and public opinion in the second half of the 17th century and in 18th century. In 19th century literary criticism gained permanent place in developing newspapers as critique or feuilleton. In the second part, theoretic concepts of literary criticism on the basis of reviewing literature on feuilleton, literary criticism and review are presented. The subject of this important genre is determined as the literature discussed on literary way, for this is a genre that should assess the literature. In the last part, slovene literary supplements *Književni listi* and french literary supplements *Des Livres* are analysed. We were interested in the number of critiques in literary supplements according to individual editions, all together and their genre participation. The relation between domestic and foreign literature and relation between adult and children literature are compared in the paper. In the end, there are a few examples of content analysis of literary criticisms by showing subjective parts and finding style specialities.

Key words: literary criticism, literary review, feuilleton, literature.

KAZALO

1. UVOD	5
2. RAZVOJNO-ZGODOVINSKI VIDIK	7
2.1 NASTANEK LITERARNE RECENZIJE IN NJENE TERMINOLOGIJE PRI SLOVENCIH	10
3. OPREDELITEV POJMOV	13
3.1 FELJTON	13
3.2 KAJ ZAJEMA POJEM LITERATURA?	15
3.3 LITERARNA KRITIKA	17
3.3.1 LITERARNA KRITIKA V REVIJAH.....	21
3.3.2 LITERARNA KRITIKA V ČASNIKIH.....	22
3.4 LITERARNA RECENZIJA	23
4. ANALIZA LITERARNIH PRILOG NA PRIMERU <i>DELA IN LE MONDA</i>	26
4.1 STRUKTURNA ANALIZA	30
4.1.1 DES LIVRES.....	30
4.2 ŽANROVSKA IN KOLIČINSKA ANALIZA	33
4.2.1 KNJIŽEVNI LISTI.....	34
4.2.2 DES LIVRES.....	36
4.2.3 PRIMERJAVA LITERARNIH PRILOG.....	39
4.2.4 KOMENTAR ŽANROVSKE IN KOLIČINSKE ANALIZE.....	40
4.3 BESEDNA ANALIZA: SLOGOVNA SREDSTVA LITERARNIH RECENZIJ	42
4.3.1 KNJIŽEVNI LISTI.....	42
4.3.2 DES LIVRES.....	46
5. ZAKLJUČEK	49
BIBLIOGRAFIJA	51

1. UVOD

Diplomska naloga je povezana z novinarskim predmetom literarno novinarstvo. Cilj naloge je predstaviti teorijo o pomembnem žanru literarnega novinarstva – literarni recenziji: preučiti njen razvoj v Evropi, predstaviti njene značilnosti in se z njo posebej pozorno ukvarjati v književnih prilogah *Dela* in *Le Monda*.

Struktura diplomske naloge je tridelna. V prvem delu predstavimo zgodovinsko ozadje nastanka žanra literarna recenzija in pri tem skušamo dokazati ali ovreči hipotezo, da je izvor literarne recenzije podoben v Sloveniji in v Franciji. Naš cilj je torej na izbranem vzorcu teorije prikazati, kako se je literarna recenzija razvijala v Evropi in kakšen pomenski obseg je dobila pri posameznih narodih. V posebnem poglavju nas zanima njeno rojstvo pri Slovencih ter kako sta se razvijala in uporabljala termina recenzija in kritika. Ta vidik nam je v pomoč pri nadaljnjem teoretskem okviru.

V drugem delu naloge razgrnemo teoretske koncepte žanra literarna recenzija na podlagi pregleda literature o feljtonu, literarni kritiki in recenziji. V nalogi pojem literarne recenzije torej navežemo tudi na feljton in ga predstavimo z Vregovega na eni in francoskega gledišča na drugi strani – še posebej je ta pojem pomemben v zametkih razvoja literarne recenzije v Franciji. Kaj je literarna recenzija, ugotavljamo torej v drugem poglavju, ker pa se pojavlja z različnimi nazivi, jih v tem delu preučimo in definiramo ter ugotavljamo ali jih lahko uporabljamo kot sopomenke ali ne. Ob tem še pogledamo, kako avtorji razumejo pojem literatura.

Natančno opredelimo torej leksemске enote pojmov literarna recenzija in literarna kritika in se ukvarjamo z njunim ločevanjem in prekrivanjem. Na podlagi značilnosti ugotavljamo ujemanje in upravičenost poljubne uporabe obeh izrazov. Sicer pa izraza literarna kritika in literarna recenzija uporabljamo tako, kakor jih uporabljajo citirani avtorji, hkrati pa podamo smernice in naše ugotovitve.

V tretjem, empiričnem delu pa s pomočjo analize vsebin pokažemo položaj literarne recenzije v sodobnem francoskem in slovenskem tisku na primeru *Dela* in *Le Monda*.

Prvo poglavje tega dela je namenjeno strukturni analizi literarnih prilog, s katero prikažemo kompleksnost literarne priloge *Des Livres* in predstavimo njene rubrične naslove. V drugem

poglavju sledita žanrovska in količinska analiza. Zanima nas številčnost recenzij v prilogah po posameznih številkah in skupno. Nadalje nas zanima njihova žanrska pripadnost, pri čemer moramo najti merila razvrščanja za različne tipe literarnih in polliterarnih besedil. Pogledamo tudi, kakšno je razmerje med domačo in prevodno literaturo ter med literaturo za odrasle in otroke. V tretjem poglavju pa na nekaj primerih predstavimo besedno analizo literarnih recenzij, tako da na nekaj primerih prikažemo subjektivne dele in poiščemo stilistične posebnosti.

V praktičnem delu skušamo dokazati ali ovreči dve hipotezi. Prva je, da *Delo* in *Le Monde* posvečata različno pozornost literarni recenziji. Druga pa je, da literarna recenzija posveča večji del informaciji o knjigi kot vrednotenju. Ob tej tezi smo ugotavljali elemente vrednotenja in lastnih izraznih sredstev v izbranem korpusu.

Literarna kritika je predmetno območje tako publicistike kot literarne vede, zato zahteva naša diplomska naloga tudi uporabo literature s področja literarne zgodovine in literarne teorije. Metodološko izhajamo iz ustrezne teoretske literature in seveda iz periodičnega tiska. Praktični del naloge se nanaša na literarni prilogi časnikov *Delo* in *Le Monde* v obdobju treh mesecev: avgust, september in oktober 2005. Pri tem se moramo opravičiti za izostanek dveh (26. avgust in 7. oktober) francoskih prilog, ki smo jih morali nadomestiti z dvema novembrskima izvodom. Zaradi nedostopnosti francoskega časnika *Le Monde* smo priloge analizirali na Francoskem inštitutu v Ljubljani in zgodilo se je, da je pošiljka časnika omenjena dneva izostala.

2. RAZVOJNO-ZGODOVINSKI VIDIK

Najprej pogledimo razvojno-zgodovinski vidik literarne recenzije, ki nam bo v oporo pri nadaljnjem teoretskem okviru. Dejstvo je, da se termina literarna kritika in literarna recenzija uporabljata ali kot sopomenki ali pa kot razločujoča pojma. Na podlagi zgodovinskega vidika skušamo pojasniti, zakaj imamo težave pri poimenovanju, in najti rešitev za našo nalogo. Tako vmes poudarimo pomembne segmente oziroma poglede različnih avtorjev, ki nam bodo v pomoč pri določanju pomena terminov literarna kritika in literarna recenzija.

Ker je ena od tez naše naloge ta, da je začetek literarne recenzije podoben tako v Sloveniji kot v Franciji, je najbolje, da kar preidemo k zgodovinskim dejstvom.

Za rojstvo literarne kritike sta bila odločilna dva pojava. Prvi je nastanek občinstva v 17. stoletju. Novo pri tem občinstvu je, da stopa z umetnostjo in literaturo v neposredno razmerje kot njen konzument in zato tudi kot potencialni ocenjevalec (Šega 2004: 69). Sočasni nastanek francoskih literarnih salonov in njihov hitri razmah v drugi polovici 17. in v 18. stoletju sovpada z omenjenim pojavom. Isto velja za novonastajajoče angleške kavarne od sredine 17. stoletja naprej s svojimi stalnimi omizji, ki so odigrale podobno vlogo kot saloni v Franciji, piše Šega (2004: 70).

Drugi, še pomembnejši pojav je nastanek redno izhajajočega tiskanega časopisja kot nujnega materialnega pogoja. Splošno informativni časniki, ki so sprva izhajali tedensko, od sredine 17. stoletja naprej pa tudi že kot dnevniki, so bili za literarno kritiko še brez pomena. Čeprav je šlo pri tem za literaturo v najširšem smislu in bolj kot za ocene za knjižna poročila, so ti časopisi nastopu literarne kritike vsaj pripravljali tla, navaja Šega (2004: 70).

V 18. stoletju se ustvari širše literarno občinstvo in znotraj njega poseben sloj literarnih izobražencev, v glavnem meščanov, ki vse bolj prenašajo kritično konverzacijo iz zdaj že preozkih salonov in kavarn na tiskane strani novonastajajočih periodičnih listov in se tako spreminjajo v časnikarje in publiciste. Ta premik ima pomembno vmesno stopnjo v t.i. *moralčnih tednikih in mesečnikih*, ki so privzemali kramljajoči ton in pogovorno dikcijo tedanjih kavarniških omizij. Iz njih se je proti sredini in še zlasti od sredine stoletja naprej začelo razvijati t. i. *kritično časopisje* (Šega 2004: 85-86).

Iz literarnokritičnih obzornikov se je kritika začela vse bolj prenašati tudi v drugo periodiko, tako v almanah kot v dnevno časopisje, dokler si ni v 19. stoletju kot feljton ali recenzija pridobila v njem stalni prostor (poudarila D. K.) (Šega 2004: 87).

Literarna kritika se je začela najprej v Nemčiji z Lessingom. Forma njegovih kritičnih spisov niha med časopisno recenzijo kot subjektivno sodbo (poudarila D. K.), nastalo iz sprva brezosebnega knjižnega poročila (že Lessingove zgodnje kritike so pisane vse v prvi osebi!), **in med poetološko razpravo** (poudarila D. K.). V Franciji in Angliji se je literarna kritika v našem pomenu besede razvila precej kasneje. Pri tem seveda ne gre toliko za rudimentarne oblike časniškega poročanja o knjigah, ki so na enak način kot na Nemškem in še prej kot tam morale vzporedno z razvojem periodičnega tiska nastajati tudi v Franciji in Angliji; pač pa gre za literarno kritiko kot posebno dejavnost ali kot zvrst (Šega 2004: 87-88).

Kot lahko vidimo že uvodoma, Šega uporablja pojem literarna kritika za publicistiko in literarno vedo, pri čemer razume pojem recenzija kot formalni vidik in pojem kritika kot vsebinski vidik.

Francoski pojem kritike je že v 18. stoletju prekrival vse tisto, čemur bi danes deloma rekli preučevanje literature, deloma pa njena vrednostna presoja; prekrival pa je tudi marsikaj od tega, kar bi danes sodilo v literarno teorijo (Šega 2004: 23-24).

Ruski termin se precej približuje francoskemu, saj mu je pripadlo mesto znotraj termina literarna veda, potem ko se je bil le-ta v drugi četrtini 20. stoletja uveljavil tudi v ruščini kot skupno ime za vse veje literarnega preučevanja (Šega 2004: 39).

Angleški termin 'criticism' je že na samem začetku dobil pomensko osnovo, ki je širša od pomenske osnove francoskega termina (Šega 2004: 27). Današnji termin 'literary criticism' tako zaobjema spisje, ki ocenjuje posamezna dela in avtorje ali izreka v imenu literarnega okusa določene sodbe, in tudi spisje, ki ta dela in avtorje razčlenjuje, razlaga in tolmači, ne da bi jih posebej vrednotilo, prav tako pa zaobjema dela, ki obravnavajo fenomen literature s širših teoretskih ali historičnih vidikov. Angleški 'literary criticism' prekriva torej dejansko skoraj vse tisto območje vednosti o literaturi, ki ga sicer odmerjamo vsaj trem dejavnostim: literarni kritiki, literarni zgodovini in literarni teoriji. (Šega 2004: 34)

V tej zvezi velja posebej navesti tudi angleški termin 'book review', ki se je uveljavil že z razmahom angleškega časopisja v 18. stoletju, kot oznaka za krajše, manj zahtevno opisno knjižno poročilo, marsikdaj pa tudi kot naziv za bolj zahtevno knjižno analizo, objavljeno v časopisnem ali revialnem tisku, pri čemer meja med obema ni strogo določena, ampak se bolj kot po formalni ločujeta po vsebinski strani. (Šega 2004: 35)

Na Nemškem je termin z Lessingovim nastopom še precej nezamejen: kar zadeva besedno umetnost se nanaša v enaki meri na analizo novejših kot starejših, klasičnih del. (Šega 2004: 29)

Nemški pojem kritike pa se je z razvojem v 19. stoletju omejil zgolj na recenzijo ali literarno oceno kot obliko sprotnega poročanja o novih delih zlasti v dnevnem in podobnem časopisju. Tako je torej nemški termin literarne kritike postal omejen v glavnem na dnevno in podobno publicistiko (poudarila D. K.), kjer pod svojim imenom ali pod imenom dnevne kritike ali zgolj literarnega poročila včasih z večjim včasih z manjšim ugledom gostuje še danes (Šega 2004: 32-33).

Šega ponovno navaja pomemben podatek, ki nam pomaga pri razumevanju in določanju pojmov literarna kritika in literarna recenzija. Še enkrat poudarimo, da gre pri njem za dva vidika, in sicer vsebinski in formalni vidik. Pomembno pa je tudi upoštevanje dejstva, da je slovenski prostor bil močno vezan na nemškega, zato lahko to, kar velja za nemški pojem literarne kritike prenesemo na slovenska tla. To pomeni, da lahko (vsaj do neke mere) pojem literarne kritike poistovetimo z literarno recenzijo ali knjižno oceno v dnevnem in ostalem časopisju, pri čemer tu seveda ne gre za brezosebna književna poročila. Deloma pa je tako tudi pri naših južnih sosedih.

Pri Srbih sta že od Vuka Karadžića (1768-1817) naprej termina kritika in recenzija sovpadala. Vendar pa hrvaški termin literarna kritika ne sovpada povsem s sprotno literarno oceno v dnevnem tisku. Danes prekriva ta termin vse tisto pisanje o literaturi, ki ne sodi niti v izrecni okvir literarne teorije niti literarne zgodovine (Šega 2004: 40).

2.1 NASTANEK LITERARNE RECENZIJE IN NJENE TERMINOLOGIJE PRI SLOVENCIH

Prve začetke slovenske kritike in z njo povezane terminologije je najprej iskati v nemškem časopisju konec 18. stoletja in prve polovice 19. stoletja in v tedanji nemški korespondenci in spisih slovenskih preroditeljev.

Besedi kritika in kritičen je na Slovenskem prvi zapisal Marko Pohlin, ko je v svoji slovnici termin kritika predstavil kot ime za spis, ki poznavalsko sodi o izišlem učenem, nepesniškem delu. Besedo kritika je uporabljal tudi Žiga Zois, zlasti v pismih Vodniku (1794-95) in kasneje Kopitarju (1808-09), pri čemer mu izraz kritika postane včasih sinonim bodisi za posamezno znanstveno storitev ali kar za znanost nasploh, bodisi za praktični mentorski ali redakcijski poseg v literarno besedilo. Nemška izraza 'Kritik' in 'Kritiker' tudi Kopitarju največkrat nista pomenila kritičnega spisa ali njegovega pisca – Kopitar je zanj v glavnem uporabljal termina 'Recension' in 'Recensent' –, pač pa znanost ali znanstvenika. (Šega 2004: 41)

To bi lahko bila morda iztočnica, zakaj se za časopisje bolj uporablja izraz recenzija; beseda kritika je bila namreč sprva omejena na znanstveno razpravo, pa tudi Kopitar je za kritični spis uporabljal izraz 'Recension'. Vendar si je termin kritika vseeno utiral pot v slovensko publicistiko (v 30-ih letih 19. stoletja).

Termin kritika, ki je bil prvič zapisan v Vodnikovih *Ljubljanskih Novicah* (1843) – izhajati začnejo leta 1797 –, si je postopoma in bolj v polemiki za ali proti dejavnosti, kot pa s to dejavnostjo samo, utiral pot v slovensko publicistiko (Šega 2004: 43). Pri nas se torej javno literarno rezoniranje in kritiziranje v obliki recenzij in javnih polemik dogodi šele v tridesetih letih 19. stoletja.

Izraz literarna kritika v današnjem pomenu besede pa je prvi (v zvezi s Stritarjem) zapisal šele Fran Celestin v *Slovanu* leta 1887, torej v drugi polovici 19. stoletja. (Šega 2004: 44).

Zoisov krog, iz katerega je izšel prvi slovenski pesnik Vodnik, prvi dramatik Linhart in veliki jezikoslovec Kopitar, smemo imeti za nekak literarni salon, tedaj za zametek zbiranja literarne javnosti, žarišče rezoniranja o literarnih in kulturnih rečeh. Na Slovenskem se pojavi prava literarna kritika s Čopom. Dobimo tudi pravo literarno revijo *Čbelico*, časnik Bleiweisove

Kmetijske in rokodelske Novice (1848) in hkrati se pojavi recenzistika v revijah in listih (Forstnerič 1979: 42).

Nenadni pojav Prešernove poezije leta 1849 je bil velik izziv za kritiko, polemiko, za literarne in kulturne boje. Tako je torej ta poezija za dolgo postala predmet polemik in recenzij. Prvi, ki je prerasel slog drobnih kritičnih pripomb, je bil mladi Janez Trdina. Njegov neposredni kritiško-recenzentski, esejistični in polemični nastop pomeni njegov *Pretres slovenskih pesnikov* («pretres» je še danes sinonim za recenzijo) v *Ljubljanskem časopisu* 1851 (Forstnerič 1979: 43-44).

Slovenska literarna kritika ima torej začetke v obdobju razsvetljenstva. Do svoje prve zasnove se je razvila z mentorsko korespondenco proti koncu 18. stoletja in se dokončno oblikovala v obdobju romantike sočasno s Prešernovo poezijo.

Leta 1852 pa se je v slovenski Čbeli po Čopu in Prešernu pojavil prvi veliki slovenski kritik, tedaj sedmošolec Fran Levstik, ki je objavil svojih sedem Pušic, s katerimi je začel boj za pošteno in objektivno kritiko (Forstnerič 1979: 45).

Najbližje je slovenski pojem nemškemu, kar je seveda rezultat zgodovinskih okoliščin. Tudi **slovenski pojem pomeni predvsem analizo in oceno posameznih literarnih del po njihovi vrednosti. Vendar bi ga bilo težko preprosto enačiti z nemško 'dnevno kritiko'** (poudarila D. K.), ki se je bila kot oblika sprotnega časopisnega poročanja o literarni produkciji razvila v drugi polovici 19. stoletja, medtem ko na Slovenskem v času, ko je začel nastajati slovenski termin, slovenskega dnevnega časopisja sploh še ni bilo. **Nemškemu pojmu dnevne kritike pri nas še najbolj ustreza domači izraz 'ocena', ki se je kot sinonim za 'recenzijo', torej za sprotno kritično poročilo o novoizdanem literarnem delu, začel uporabljati šele od osemdesetih in devetdesetih let 19. stoletja naprej** (poudarila D. K.) ter kot ime za določeno stalno obliko kritičnega poročanja obveljal vse do danes (Šega 2004: 45).

Že ti, zgodnji primeri kažejo, da je **slovenski pojem literarne kritike** (poudarila D. K.) zaobsegal več kot le dnevno in tudi več kot le t. i. sodečo kritiko, ki ji je vrednostna sodba poglavitno izhodišče in cilj pri obravnavi literarnega dela. Tako imenovani pojem je bil dovolj širok, da je lahko **sprejel vase tudi t. i. interpretativno kritiko, ki vrednostne sodbe ne izreka**

več naravnost, marveč jo uveljavlja posredno, z globljim umevanjem in tolmačenjem literarnega dela (poudarila D.K.) (Šega 2004: 46).

Slovenski pojem torej obsega vse tisto razpravljanje o literaturi, ki z eksplicitnega ali implicitnega literarno vrednostnega vidika presoja literarna dela in literarne pojave sploh, ne da bi si pri tem prizadevalo doseči tisto strogo sistematičnost in znanstveno objektivnost, h kateri stremita literarna zgodovina ali literarna teorija. V tem smislu je slovenski termin po obsegu še najbližji drugim slovanskim terminom, s katerimi se je oblikoval precej sočasno, dasi ločeno. (Šega 2004: 46)

3. OPREDELITEV POJMOV

Ukvarjanje s pojmom literarna recenzija nas sooči z različnimi terminološkimi poimenovanji. Prav tako se razlike med poimenovanji še poglobijo, če primerjamo slovensko in francosko kulturno sfero in literarno tradicijo. Ker je predmet naše diplomske naloge literarna recenzija v slovenskem in francoskem tisku, je nujno premostiti in pojasniti razlike v terminologiji.

3.1 FELJTON

Najprej pogledjmo poimenovanje feljton, ki se je v Franciji sprva res uporabljal za različne oblike kritike, tudi literarno kritiko, a tam danes pomeni vse prej kot to, saj se večinoma uporablja za televizijske in radijske nadaljevanke. Zanimivo v zvezi s tem poimenovanjem pri nas je, da nekateri uvrščajo vanj pojem literarne recenzije, drugi ne.

Pojem 'feuilleton' v Franciji pomeni od leta 1811 dalje članke literarne, gledališke, umetniške in glasbene kritike, združene na spodnji tretjini časopisne strani. Ker pa so ti članki izhajali le nekatere dni v tednu, so časopisi zapolnili »prilicje« časopisne strani s kratkimi literarnimi zgodbami, kasneje z daljšimi zgodbami v nadaljevanju od enega do dveh tednov (*Le grand atlas des littératures* 1990: 330).

Grand dictionnaire encyclopédique Larousse (1983: 4238) za feljton daje naslednjo razlago: »film na televiziji v več krajših epizodah; zgodba na radiju v več epizodah«.

La littérature française de A à Z (1998: 171) pod rubriko feljton povzame pod oznakama:

- ožji pomen¹: izvorno je feljton članek literarne in umetniške kritike na dnu strani časopisa pod črto; kasneje odsek romana², objavljen dnevno na istem mestu
- širši pomen: danes vsakršna (napisana ali predvajana) zgodba pripovedovana po epizodah.

¹ Vreg (2002: 38) tudi loči med ožjim in širšim pomenom feljtona, vendar oba znotraj tega francoskega pojmovanja: feljton v ožjem smislu mu pomeni pravi feljton, feljton v širšem smislu pa vsebinsko in oblikovno zajema vse prispevke pod črto.

² Časopisni roman, ki sta ga uvedla E. Sue in A. Dumas, družita s feljtonom formalna objava pod črto in lahkotna vsebina. To pa še ni kriterij, pravi Vreg (2002:41), da bi to obliko uvrščali med feljtonistične, saj kaže sicer notranje zakonitosti romana.

Pri nas je pojem feljton sistematično predstavil France Vreg v knjigi *Feljton – Novinarske, polliterarne in literarne oblike na Slovenskem*. Vreg (2002: 26) definira feljton kot eno izmed

»literarnih, ali bolje rečeno, polliterarnih zvrsti (poudarila D.K.), ki je imela v drugi polovici 19. stoletja zelo pomembno funkcijo v slovenski literaturi. Značilnosti te publicistične proze so omogočale pesnikom in pisateljem, da so učinkovito in udarno posegali v takratna kulturna in politična dogajanja pri nas. Pomen te zvrsti pa ni le v aktualističnem izražanju, polnem idejne ostrine in borbenosti, pač pa tudi v umetniški, estetsko učinkoviti besedi, v orisih narave, v duhovitem kramljanju. S temi vrednotami ta oblikovno in estetsko sicer šibkejša zvrst že posega v okvir umetniškega ustvarjanja. Zlasti pa se to pripeti takrat, kadar ji vlije svojega duha in jo poplemeniti nadarjena pesniška osebnost«.

Pravi tudi, da je kakor vsaka zvrst tudi feljton doživljal v zgodovinskem razvoju različne notranje spremembe, zato so nastajale vedno nove različice te zvrsti in je težko podati njeno kompleksno podobo.

Gre za razmeroma mlado zvrst, pojasni, ki se je pojavila v začetku 19. stoletja v Franciji. Etimološko pomeni beseda sešitek nekaj listov. Leta 1800 so z oznako feljton poimenovali oglasno prilogo pariškega časnika *Journal des Débats*. Urednik Julien Louis Geoffroy pa je včasih zapolnil prostor tudi s krajšimi članki o gledališču in s kramljanjem o aktualnih dnevnih vprašanjih. Za svoje prispevke je zahteval vedno več prostora, vsebinsko pa jih je razširil tudi na literaturo, slikarstvo, potovanja in podobno. Počasi je vso oglasno prilogo spremenil v zabavno-kulturno prilogo in tako je nastal pojem feljton kot oznaka za zabavno-kulturni del časnika. S pojavom črte na časniških straneh, se je najbolj brana rubrika prenesla na rubriko pod črto, še pojasni Vreg (2002: 27).

Rubriko feljton pri nas uvede prva *Laibacher Zeitung* in tudi feljtonistična črta se prvič pojavi v tem časopisu leta 1855. Razvoj je potekal natanko tako kot v *Journal des Débats*, le z zamudo petdeset let, pojasni Vreg (2002: 62). V *Laibacher Zeitung* se izoblikuje rubrika, ki obsega pesmi, gledališke vesti, novele, povesti, članke, zgodovinske in geografske razprave in gledališko kritiko.

3.2 KAJ ZAJEMA POJEM LITERATURA?

Irena Filipović (2004: 42) uvršča literarno kritiko v t.i. »literarno novinarstvo II« oziroma novinarstvo o literaturi. Pri opredelitvi pojma literarno novinarstvo II ugotavlja, da »literarna razsežnost tega pojma zajema pojmovanje literature v njenem ožjem pomenu, tj. literature kot leposlovja oz. umetniške stvaritve ali besedne umetnosti«.

Literatura, podobno kot slovstvo in književnost, je največkrat oznaka za besedno umetnost. Starejša slovenska literarna veda je s književnostjo označevala vse, kar je izšlo v knjigi, z leti pa samo **ustvarjanje z zavestnimi umetniškimi težnjami** (poudarila D. K.); slovstvo ji je bil najširši pojem za oboje in še za ustna ljudska besedila. Danes so ti pojmi večinoma sinonimi (*Leksikon* 1988: 576).

Miran Hladnik (2002: 10) v priročniku *Praktični spisovnik* opredeljuje literaturo, imenovano tudi književnost ali leposlovje, kot **besedila v umetnostnem jeziku** (poudarila D. K.), čeprav niso vsa umetniška ali umetnine; pod izrazom književnost razume **tudi biografije, potopisi, spomini, antični verzificirani spisi in eseji o literaturi** (poudarila in podčrtala D. K.).

Tudi Manca Košir (1988: 19) piše, da posamezni novinarski žanri, kot so **reportaža, portret in potopis** (poudarila in podčrtala D. K.), ki v času in prostoru, kjer so ob svojem nastanku objavljeni, funkcionirajo kot novinarska sporočila, lahko takrat, ko izgubijo referenčni okvir in kontekst nastanka, delujejo kot umetniško delo, če je avtor svoj osnovni namen sporočila upovedal na literarni način. Koširjeva (1988: 80) dodaja, da mnoge klasične reportaže, ki uspejo prerasti svoj referenčni okvir, pridejo v literarne antologije in v zgodovino književnosti. O pisanju portretov pa pravi (1988: 88), da gre za »ustvarjalno, enkratno, originalno dejanje«, zaradi česar je portret vrsta, ki sodi tudi v literaturo. Tem stalnim oblikam novinarskega sporočanja nekateri teoretiki pravijo **literarni ali polliterarni novinarski žanri** (poudarila D. K.), imenovani tudi literarno-publicistični žanri, ki jih je France Vreg uvrstil med *pravi feljton*.

Na vprašanje, kakšne so funkcije literature, Hladnik (2002: 10) odgovarja, da jih že po stari antični definiciji moremo zbrati okoli dveh jeder. Po prvem je literatura nekaj za zabavo, za razvedrilo, po drugem pa je literatura nekaj resnobnega: »Bralca osebno plemeniti, mu ponuja doživetje lépega, ga etično vzgaja in mu bogati spoznanje, lahko ga celo usmerja v družbeno

akcijo«. Hladnik (2002: 11) pravi, da lahko v današnjem svetu, kjer je vse podrejeno funkcionalnosti, oba namena literature, torej zabavati in poučevati, združimo pod znamenjem koristnosti.

V nadaljevanju (prav tam) poudarja, da je seznam definicij literature dolg in nepregleden:

»Enkrat so videli njeno bistvo v skladnosti (meri, redu), drugič v navdihu (domišljiji), tretjič v očiščanju, potem v idealizaciji stvarnosti itd. Eni so zahtevali od nje inovativnost, drugi zvesto sledenje pravilom, eni angažma, drugi brezinteresno kontemplacijo. Minili so časi, ko je morala biti lepa (takrat so ji iznašli sinonim lepo-slovje), in mimo je obdobje, ko je morala biti resnična (pristna). Zdi se, da se danes od nje zahteva poduhovljenost in kritična opozicija do potrošniške družbe: laični bralec išče v njej globokega življenjskega vodila in osebni duhovni napredek.«

Po besedah Mance Košir v prispevku *Knjigo v vzgojo za medije* (2005: 148) je branje »dejavnost, ki bogati notranje in družbeno življenje, saj prispeva k jezikovnemu bogastvu in pismenosti, to pa povečuje sposobnost učenja, uspešnost pri delu in v osebni življenju«. Prav tako je literatura »stroj za upočasnjevanje časa« (Debray v Košir 2005: 149), ki proizvaja kronično neprilagojenost množičnemu porabništvu. Knjiga torej upočasnjuje informacijski pretok in nam tako dopušča čas za premislek in osmislitev napisanega.

Predno se lotimo samega pojma literarne kritike, pa si pogledjmo, kako o tem dvodelnem pojmu oziroma terminu razmišlja Šega, ko skuša podati njegovo definicijo.

Sprva pojasni (Šega 2004: 7), da je predmetno območje tega pojma literatura, ki se je vzpostavil kot zbirno ime za **besedno umetnost** (poudarila D. K.). Z drugim členom termina pa jezikovna raba zaznamuje bodisi posamezen spis, bodisi skupino spisov, bodisi celotno dejavnost, s katero spisje nastaja in katere poglobljena lastnost je ta, da je z literaturo kot svojim predmetom v nekem specifičnem tvornem razmerju. To razmerje pa ni povsem preprosto in dano enkrat za vselej, ampak se tako kot vsa razmerja po svoje spreminja in modificira.

3.3 LITERARNA KRITIKA

Pojem literarne kritike je bolj ali manj zaznamovan z dvomjmi in nesporazumi, že odkar se je bil v današnji obliki uveljavil v mednarodni publicistiki in literarni vedi. Gre namreč za to, da je termin literarna kritika pri vsej svoji današnji mednarodni razprostranjenosti in vseobči rabi in kljub navzven dovolj enotnemu imenu v raznih evropskih jezikih, v resnici na znotraj dokaj diferenciran in neenovit, saj se njegov pomenski obseg in njegova vsebina menjavata v večji ali manjši meri od naroda do naroda, v skladu z zgodovinskimi posebnostmi njegovega kulturnega razvoja (Šega 2004: 8).

Šega (2004: 13) opozarja, da ne smemo spregledati, da imamo pri sintagmi literarna kritika opravka s stalno pomensko zvezo dveh besed, ki se med seboj pojasnjujeta in smiselno dopolnjujeta ter se stapljata v enkrat in nezamenljiv pojem. **Prav zato literarna kritika ne more pomeniti istega kot kritika literature, saj je slednja lahko kritika s kakršnih koli izhodišč, največkrat zunajliterarnih, in je njen predmet lahko literatura v širšem ali ožjem pomenu besede, medtem ko je literarna kritika že po sami jezikovni logiki kot pojem obveznejša, saj zahteva za svoj obstoj predhodni obstoj jasno določljivega predmeta** (poudarila D. K.). Tak predmet pa ji ni mogel biti pojem literature v širšem pomenu, saj je prekrival preveč raznorodnih panog. Šega (2004: 14) poudarja, da se je s postopno emancipacijo novih, specializiranih ved ter njihovo odcepitvijo ta pojem poenostavil in se osredotočil predvsem na literaturo v ožjem, umetniškem smislu besede.

Leksikon *Literatura* (1981: 129) poda naslednjo razlago literarne kritike: **»analiza in ocena literarnega dela** (poudarila D. K.); pojem meri običajno na recenzije in eseje o sodobni literaturi, objavljene v časnikih in revijah (avtorji večidel niso literarni zgodovinarji); v Angliji in Ameriki zajema pojem literary criticism tudi literarno vedo³, podobno v Franciji (critique littéraire); med obema področjema tudi sicer ni mogoče potegniti ostre meje.«

³ Naloga literarne vede je urediti svet literature tako, da postane pregleden: lirika v en predal, epika v drugega, dramatika v tretjega po časovni lestvici, po geografskem in jezikovnem kriteriju, glede na izvirmo ali prevedeno literaturo itd. Za določitev vrstnih in zvrstnih ter časovnostilskih kvalifikatorjev je treba tekste analizirati in interpretirati, razlaga Hladnik (2002: 21). Literarna veda oz. znanost vključuje tako literarno teorijo kot literarno zgodovino. Literarna teorija raziskuje »načelne kategorije, pojme in bistvene značilnosti literarnih del« (*Literatura* 1981: 129). Literarna zgodovina opazuje književno besedilo kot pojav v času oz. kot posledico in vzrok. Iz množice posamičnih besedil stremi po določitvi medsebojnih zvez in v enoten pregled (Kmecl 1996: 15).

Kot vidimo *Literatura* enači literarno kritiko z literarno recenzijo. Navedimo tukaj še pomenski obseg pojma kritika kot ga opredeljuje *Literatura*: »razločevanje, ocenjevanje, presojanje; **razsojajoče poročilo, sodba o umetniškem delu** (poudarila D. K.); graja, obsodba«. Pod tem geslom leksikon usmerja bralca k *literarnemu vrednotenju* in *literarni kritiki*.

Janko Kos (1983: 170) pravi, da vrednotenje na ravni literarne kritike, če pod literarno kritiko ne razumemo literarno vedo, kot je terminološka raba v Angliji, Ameriki ali Franciji, predstavlja **sprotno recenziranje aktualne literarne produkcije v smislu nemške terminološke tradicije** (poudarila D. K.).

Matjaž Kmecl (1996: 18) v *Mali literarni teoriji* pravi, da »**danes kritiko ob književni zgodovini in književni teoriji vse bolj pojmujeemo kot tretjo temeljno književno vedo**« (poudarila D. K.). Pravi še, da je kritika sestavina literarne zgodovine: s tem ko namreč ocenjuje literarno delo, loči: umetniško od neumetniške literature ter boljša od slabših besedil in piscev.

Kmecl (1996: 21) poda naslednjo definicijo literarne kritike (gr. *kritike* = veččina ocenjevanja):

»Ocenjevanje književnega besedila (poudarila D. K.). Vzpostavlja in usmerja zveze med tekstom in občinstvom, odkriva vrednosti in slabosti besedila; z analizo skuša pokazati vzroke njegove (ne)učinkovitosti. Zato je odgovorna na eni strani pisatelju, ki ga lahko spodbuja ali svari, ter na drugi bralcu, ki ga z lastnimi priznanji ali odklanjanji spodbuja h kritičnemu odnosu do književnega besedila. Pomembna za kritiko je sposobnost ustreznega podoživetja umetnine, izdelan okus, sposobnost izražanja in prepričevanja, hkrati pa tudi književno zgodovinska in književno teoretska razgledanost, načitanost (erudicija).«

Kot lahko vidimo, Kmecl literarno kritiko pojmuje kot eno izmed treh osnovnih literarnih ved, se pravi znotraj literarne vede, in se tako nekoliko oddaljuje od ostalih avtorjev in tudi naše rabe.

Tudi Filipovičeva (2004: 54-55) pravi, da »kritike kot publicistične zvrsti ne smemo zamenjevati z literarno kritiko, ki spada na področje literarnih ved in je kot taka posebna literarna zvrst«; tudi pri slednji gre za ocenjevanje literarnega besedila, vendar s to razliko, da mora ocenjevalec oziroma kritik imeti tudi literarnozgodovinska in literarnoteoretska znanja.

Walter Benjamin (v Berthet 2001: 39) zavrača literarno kritiko, ki zgolj povzema literarno delo, ne da bi ga ocenila in zavzela stališče. Publicistom očita, da omejujejo kritiko na informativno vlogo, ki je po njegovih besedah napačno pojmovana kot objektivna. Pravi še: »necelovitost, objektivni pogled sta postali laži, če ne naiven izraz plitve kompetence«.

Enakega mnenja je Hladnik (2002: 150), ki nazorno v obliki alinej predstavi temeljne značilnosti literarne kritike⁴:

- a) ima za predmet en tekst
- b) obravnava sveže izšla besedila⁵
- c) vrednoti
- d) njena funkcija je reklama
- e) išče specifiko teksta, to, kar ga ločuje od drugih
- f) jezik je publicistični, lahko tudi umetnostni
- g) ne daje definicij
- h) je v dnevnem časopisju in literarnih revijah.

V preteklosti si je kritična dejavnost pridobila stalen prostor v literarnih revijah in v kulturnih rubrikah časopisja, ob tem pa si prizadeva odpreti še nove poti v širši medijski prostor, razmišlja Darko Dolinar (2001: 515). Ker je ena temeljnih teženj kritike ta, da se sproti sooča z aktualnim literarnim dogajanjem in se hitro odziva nanj, je močno vezana na množična občila.

Poglejmo, katere so poglobitve točke, ki jih literarna kritika lahko upošteva pri analizi literarnega dela (Hladnik 2002: 151):

- 1) Pozorna je na *literarni žanr* (vrsto, tip) in na modni *časovni stil*. Naloga kritike je tekst uvrstiti v enega izmed poznanih literarnih modelov.
- 2) Zanima jo *kompozicija* (povezanost med deli) teksta,
- 3) *stil* oziroma *jezik* (razumljivost, pravopis, besedje, dikcija),
- 4) posamezne *literarne ravnine*: v pripovedni prozi zgodba in osebe v njej, motivi, situacije; seveda nikoli ne pozabi na idejo oziroma na nazorsko orientacijo besedila.

⁴ Glede na naše pojmovanje literarne kritike kot posplošujočega izraza, zamenljivega z literarno recenzijo, lahko rečemo, da Hladnik enači literarno recenzijo in literarno kritiko, čeprav pravi (gl. poglavje o recenziji), da je recenzija skromnejša oblika kritike, vendar menimo, da ima pri tej izjavi v mislih bolj t. i. »interno kritiko«, ki pa ne sodi na področje publicistike.

⁵ Po Forstneriču (1979: 65-66) trditev, da recenzija obravnava predvsem dela, ki so 'na konici zanimanja javnosti', diši po senzacionalizmu, saj naj bi ravno dobra recenzija delo naredila aktualno in za recipienta zanimivo. Ne za 'konico zanimanja', za kakovost in družbeni pomen dela gre, četudi včasih v nasprotju z zanimanjem recipientov.

- 5) Pogosto spregovori o bralcu: na kakšnega bralca je računal avtor, množičnega ali elitnega.
- 6) Z njim je mogoče objektivno argumentirati vrednostno sodbo: zakaj naj bi delo bralca zanimalo ali odvrčalo.
- 7) Pozorna je tudi na osebo avtorja, ki jo ima kritika namen povzdigniti ali pa ne. Skoraj obvezno kritika primerja⁶ tekst s prejšnjimi avtorjevimi in ugotavlja njegov osebni razvoj, stagniranje ali padec. Z avtorjevo ustvarjalno potenco je argumentirana vrednostna sodba.

Vendar ni nujno, da gre literarna kritika preko vseh teh postaj. Za kritiko 19. stoletja je bila značilna drugačna lestvica vrednot kot za današnjo in zato drugačna kompozicija. Posvečala se je v glavnem jeziku in osebi avtorja, medtem ko se današnja kritika osredotoča na stil in kompozicijo. Hladnik poudarja da je pri tem pomembno tudi naslednje dejstvo:

»kritika ni enako pozorna do vseh besedil: tisti teksti, ki se želijo vpisati v literarno zgodovino, so deležni vse pozornosti kritikov; fabulativni, preprostejšemu branju namenjeni teksti v večjih nakladah pa se morajo zadovoljiti že s slučajnimi ocenami in manj pretencioznimi kritikami. Običajno en kritik ocenjuje liriko, drugi je specializiran za prozo in za moderne žanre, tretji pa za vse ostalo: spominsko, dnevniško, mladinsko, popularno, tradicionalno žanrsko prozo. Ker gre za publicistično zvrst, je prisoten delež fraz in drugih izraznih ter miselnih formul« (Hladnik 2002: 151-152).

Po besedah Janka Kosa (1994: 169-170) literarna kritika *»ne teži k znanstveno-filozofskemu, historičnemu ali teoretičnemu spoznanju besedne umetnosti, pač pa stopa v neposredno kritično razmerje s tekočo, lahko pa tudi preteklo literarno tvornostjo. Zato mora biti njen pristop k literarnim delom čimbolj neposreden, spontan, doživljajski in oseben. V ta namen literarnemu kritiku ni nujno potrebna pojmovno izdelana vrednostna teorija, saj vrednoti iz svojih življenjskih, etičnih, spoznavnih ali estetskih nagnjenj, potreb in spoznanj«.*

Zoran Gavrilović (1975: 116) pravi, da mora literarna kritika neprestano izgrajevati sisteme vrednosti na podlagi subjektivnega doživljanja. To, po čemer se bistveno loči od drugih tipov kritike, je težava prevajanja estetskih vrednosti v objektivno sodbo. Naloga literarne kritike je torej nakazati nek mogoči niz vrednosti, ki jih kritik zazna.

⁶ Ta pojav se imenuje *kontekstualizacija*.

Claude Amey (2001: 12) razmišlja o kulturnem stanju kritike: čeprav je bila njena vloga povezovalca med literarnimi deli in občinstvom v najboljšem primeru nesporen vir za bistroidnost, je njena pomanjkljivost ta, da naj pojasni pomen tako, da ga skrbno prouči, pogosto z opiranjem na oporne modele; njena slabost je torej možnost, da bi nas zasipala z nekimi »resnicami« brez možnosti diskusije o njihovi ustreznosti.

3.3.1 LITERARNA KRITIKA V REVIJAH

Osrednje področje literarne kritike so literarne in kulturne revije. V njih se družijo različne zvrsti in oblike pisanja o literaturi: teoretično spoznavno, tj. znanstveno in filozofsko, esejistično, literarnoprogramsko, polemično in kritično v mnogih različicah. Med njimi je še najmanj zastopano sprotno ocenjevanje knjižnih novosti. Stalne recenzijske rubrike v revijah že dalj časa usihajo; oživljajo jih nekatere revije (najizrazitejši primer je *Literatura*), ki si prizadevajo prenesti vsebinska težišča od širših družbenih ali duhovnih vprašanj k sami literaturi, ugotavlja Dolinar (2001: 516).

Kot pravi Štuhec (2001: 478), se je interes za literarno kritiko v revijah zmanjšal do te mere, da so v sedemdesetih, osemdesetih in devetdesetih ostala pravzaprav le poročila, ocene in tako imenovane objavljene recenzije⁷.

Najbolj sistematično sta se s spremljanjem dogajanja na področju leposlovja in njegovo aktualizacijo v zadnjih desetletjih ukvarjali reviji *Sodobnost* in *Literatura*. V *Sodobnosti* so v rubrikah *Književnost* in *Eseji, članki, razprave* v osemdesetih letih precej zanimanja posvečali posameznim literarnim delom različni avtorji. Vendar pa Štuhec (2001: 478) poudarja, da je njihov pristop oddaljen od prave literarne kritike, predvsem takrat, kadar gre za literarnozgodovinske na eni ali esejistične ocene na drugi strani.

Revija *Literatura* se je že od svoje prve številke naprej posvečala tudi spremljanju sodobne literature v rubriki *Front – Line*, kjer so pisali večinoma esejistične prispevke. V devetem letniku je to rubriko zamenjala *Kritika*, vendar je bilo kljub spremenjenemu naslovu izhodišče posameznim »kritikam« še vedno esejistično ali pa povsem blizu objavljenim recenzijam, pravi Štuhec (2001: 479). Poseben interes spremljati literarno dogajanje izraža tudi rubrika *Robni zapisi*, v kateri avtorji v kratkih, enoodstavčnih poročilih spremljajo dogajanje na literarnem trgu.

⁷ Štuhec ne enači (literarne) recenzije in literarne kritike.

3.3.2 LITERARNA KRITIKA V ČASNIKIH

Vsaj za površno kronikalno spremljavo tekoče literarne proizvodnje skrbijo množična občila, predvsem v kulturnih rubrikah. Njihova osnovna usmeritev narekuje literarni kritiki, da **se mora prilagajati zakonitostim publicistične zvrsti** (poudarila D. K.). Zato je tukaj meja med literarno-kulturnim novinarstvom, ki obvešča o dogajanju, ter kritiko, ki ga analizira in vrednoti, pogosto težko prepoznavna, poudarja Dolinar (2001: 516).

Ob dnevnem časopisju nastaja vtis, meni Dolinar, da literarne ocene v njem izpodriva poročanje, ki se v skrajnih primerih skrči na založniške predstavitve novih knjig, jubileje pomembnejših avtorjev in podelitve literarnih nagrad. Temu **krčenju se upirajo stalne kritiške rubrike in priloge** (poudarila D. K.), kakršna je *Književni listi* v Delu. Z njimi se dnevno časopisje pomika za korak proti tipu publikacije, ki je umeščena med množična občila in literarno-kulturne revije, piše Dolinar. Takšno premostitveno vlogo je skoraj pet desetletij opravljal štirinajstdnevnik *Naši razgledi* (1952-1992, nato *Razgledi*, do 1999), ki je znaten del vsebine namenil problemskemu obravnavanju literature in gojil tudi zahtevnejše oblike literarnih ocen.

Forstnerič (1979: 12) pravi, da revijalnih recenzij⁸ ne moremo razločevati od časopisnih po dolžini, saj so včasih celo krajše kot v dnevnikih (ali npr. v tedenski prilogi Dela *Književni listi*), pa tudi ne po globljem teoretičnem pristopu. Edina razločevalna lastnost bi lahko bila v slogu pisanja: v reviji je recenzija spisana v literarno specializiranem slogu, slog časniških recenzij pa je nekoliko bolj razgiban, slikovit, bolj »časopisni«, v vsebino večkrat vnaša družbena razsežja recenziranega dela (npr. založniške razmere ali kaj podobnega), v reviji pa se recenzija navadno osredotoči predvsem na delo samo (motiv, vsebina ali snov, kompozicija, vklopljenost dela v ostalo ustvarjanje avtorja in v celotno umetniško produkcijo obravnavanega področja).

⁸ Forstnerič v tem konkretnem primeru govori o literarni recenziji.

3.4 LITERARNA RECENZIJA

Leksikon *Literatura* (1981: 203) definira recenzijo pod točko 1) **književna ocena, recenzentova sodba o literarnem ali znanstvenem delu, ki je izšlo v knjižni izdaji**. Pod isto točko usmerja bralca h geslu *kritika*.

Z recenzijo se je obširno ukvarjal France Forstnerič v diplomski nalogi z naslovom *Recenzija - Prikaz in ocena kulturnih, umetniških in znanstvenih stvaritev v množičnih medijih*. Po Forstneriču (1979: 26) je recenzija **žanr, ki sporoča misli, mnenja, stališča, sodbe** (poudarila D. K.). Stališče je osrednja prvina ocenjevanja, sodbe, presojanja, vrednotenja v recenziji. Avtor lahko v recenziji svoje stališče izrazi v obliki pritrdjevanja ali zanikanja, nadaljuje (Forstnerič 1979: 27):

»Kako je to storil, nam pokaže le analiza besedila v konkretni recenziji in načelno o tem ni mogoče govoriti. Načelno je mogoče le reči, da ima vsaka recenzija, ki je žanrsko čista in dognana, razpoznavne besede, izraze, besedne zveze in formulacije, ki sporočajo recenzentovo stališče, se pravi vrednotenje, oceno, sodbo. /.../ Seveda pa stališče pogostokrat razberemo iz celotnega sestavka (recenzije). Stil, jezik, kompozicija, pomensko 'dešifriranje' ali 'dekodiranje' pomenov in smisla recenzentovega sporočila nam njegovo stališče vsekakor morajo odkriti, saj smo že rekli, da 'brezstališčna' recenzija pravzaprav sploh ni recenzija.«

Sicer pa se, kot piše Forstnerič (1979: 2), recenzija v novinarski praksi in publicistični vedi pojavlja z različnimi nazivi: *kritika, ocena* itd. Ne glede na to, kako jo imenujemo, še dodaja, je zanjo značilno *informiranje* in *ocenjevanje*, pri čemer je argument najmočnejše orožje za dokazovanje oz. utemeljevanje pravilnosti recenzentovih stališč, ocen, sodb. Pravilno oziroma konsistentno in logično dokazati, utemeljiti svojo sodbo pomeni doseči prepričljivost recenzije, pravi Forstnerič (1979: 28).

Recenzija po Hladniku je običajno vsebinsko skromnejša oblika kritike. Zahtevajo jo založbe, preden vzamejo strokovno knjigo v natis, pri leposlovnih knjigah zato, da dobijo državno subvencijo. Deli teh ocen so velikokrat uporabljeni za reklamni tekst na zavihku knjige ali na

zadnji strani platnic, saj je obvezni del take recenzije pohvala in priporočilo za podporo, piše Hladnik (2002: 152).

Poglavja recenzije so podobna tistim pri kritiki (Hladnik 2002: 152):

- a) podatki o avtorju in njegovih objavah,
- b) uvrstitev v čas, smer, slog,
- c) avtorjeve inovacije v tem okviru,
- d) sklep z oceno ali priporočilom za natis ali branje;
- e) da ji ne bi mogli očitati prevelike subjektivnosti, mora predpostavljati nekega bralca in formulirati oceno knjige, sklicujoč se prav nanj.

*

Na tem mestu bomo podali pregled trditev različnih avtorjev, citiranih v tem delu naloge, o pojmu literarne kritike predno nadaljujemo s praktičnim delom naloge. Avtorji večinoma uporabljajo izraz literarna kritika tako za publicistiko kot literarno vedo:

- 1.) **Šega** pravi, da je pojem literarne kritike dvoumen in se uporablja v publicistiki in literarni vedi.
- 2.) **Hladnik** dodaja, da je posledično jezik ali publicistični ali umetnostni: v primeru, ko gre za publicistično zvrst, so prisotne fraze in druge izrazne in miselne formule.
- 3.) **Filipovičeva** pri tem opozarja, da literarne kritike kot publicistične zvrsti ne smemo zamenjevati z literarno kritiko, ki spada na področje literarnih ved in je kot taka posebna književna zvrst.
- 4.) Tudi nemški avtor **Benjamin** izraz literarna kritika uporablja za publicistiko.
- 5.) **Dolinar** poudarja, da je kritika zaradi sprotnega soočanja z literarno produkcijo močno vezana na množična občila, kjer se mora prilagajati zakonitostim publicistične zvrsti. Kar je še pomembno je njegovo opozorilo na dejstvo, da se literarna kritika v dnevnem časopisju skrči na poročila o knjigah, čemur pa se upirajo *Književni listi*, ki jih uvrsti med množična občila in literarne revije.
- 6.) In **Kos** pravi, da literarna kritika predstavlja sprotno recenziranje literarne produkcije.
- 7.) Tudi leksikon **Literatura** enači literarno kritiko z literarno recenzijo.

Kmecl pa literarno kritiko pojmuje kot tretjo temeljno literarno vedo, ni pa jasno, ali uporablja ta izraz tudi za publicistiko oziroma dnevno časopisje. Tako se oddaljuje od ostalih avtorjev in naše rabe. **Štuhec** ne enači literarne kritike in recenzije, temveč razume slednjo kot okrnjeno obliko prve.

Na podlagi povedanega se odločimo, da pojma literarna kritika in literarna recenzija enačimo in tako v praktičnem delu naloge ne iščemo kriterijev za razlikovanje med izrazoma.

4. ANALIZA LITERARNIH PRILOG NA PRIMERU DELA IN LE MONDA

Po priljubljenosti med bralci v Sloveniji so leposlovne knjige na prvem mestu, daleč pred ostalimi zvrstmi knjig – strokovne knjige, priročniki, znanstvene knjige. V osemdesetih letih slovenski bralci niso sledili svetovnim trendom popularizacije strokovnih, poljudnoznanstvenih in znanstvenih knjig. V primerjavi z bralci iz razvitih držav so podatki kazali, da neustrezna razširjenost branja teh zvrsti kaže na prenizko stopnjo izobraževanja in usposabljanja ter na ustaljenost tradicionalnih bralnih navad. V devetdesetih letih pa se je začela vsebinska struktura bralnih navad izboljševati v smeri pogostejšega branja tudi strokovnih in znanstvenih knjig (Žnideršič in drugi 1999: 27).

Ločimo tri literarne vrste, in sicer liriko, epiko in dramatiko. To so namreč kategorije za tri glavne načine, prek katerih se v literarnem delu lahko oblikuje njegova notranja zgradba (Kos 1996: 92). Vendar literarno delo ne pripada zmeraj eni sami literarni vrsti, ampak lahko združuje v sebi najrazličnejše združitve literarno-vrstnih struktur. Takšnih združitvev je več vrst, poudarja Kos (1996: 108).

To smo tudi občutili pri samem razvrščanju posameznih obravnavanih literarnih del v žanre. Zgodilo se je, da žanr ni bil razviden iz literarne kritike in smo morali iskati druge načine pri njihovem prepoznavanju: pomagali smo si z medmrežjem in pa tudi z zbirnim poimenovanjem za obsežno skupino polliterarnih del, ki smo jih uvrstili v kategorijo »publicistika«.

Literarne zvrsti ali žanri so posebne kategorije za razvrščanje, klasificiranje in tudi razlaganje literarnih del. Pojmi za literarne zvrsti zajemajo besedno umetnino praviloma tudi z vsebinske strani, upoštevajo nekatere značilnosti njene notranje forme, pogosto pa tudi njeno zunanjo zgradbo, stil in ritem. V nasprotju z literarnimi vrstami pri zvrsteh ne gre za čiste notranjeformalne kategorije, ampak za zmes vsebinskih in formalnih določil, bodisi po notranji ali zunanji formi (Kos 1996: 148).

Na splošno so za opredelitev kake zvrsti pomembna predvsem naslednja določila (Kos 1996: 148-149):

- posebna vsebina s svojimi motivi, temami in idejami

- posebna notranja forma, zlasti zgradbena, kar pomeni, da je za opredelitev literarne zvrsti velikokrat odločilna pripadnost k eni od treh literarnih vrst, vendar je lahko literarnovrstno pogosto »mešana, tako da temelji na spajanju več vrstnih struktur v posebno celoto
- posebna zunanja forma, kar pomeni, da se literarna zvrst opredeljuje po pripadnosti k vezani ali nevezani besedi, vendar tudi v tem primeru lahko besedilo združuje v sebi oboje.

Zaradi heterogenosti vidikov, s katerih se določajo literarne zvrsti, je njihove pojme nemogoče razvrstiti v logično pregleden sistem, ki bi bil izrazito teoretičen. Dajo se razporediti vsaj približno po empiričnih znamenjih, kot sta obseg in dolžina teksta, in šele nato tudi po zvezah z literarnimi vrstami ali po pesniški in prozni formi (Kos 1996: 149).

Roman je vsebinsko najbolj nedoločena, odprta in spremenljiva zvrst. Poznamo različne vrste romanov: ljubezenski, zgodovinski, pustolovski, družinski, meščanski, vojni, komični, pastirski. Po notranji formi in zgradbi je večidel epski in spada v pripovedništvo; mogoč pa je tudi roman, ki se bliža liriki, dramatik ali esejistiki. Od tod posebne forme lirskega, dramskega ali esejističnega romana. Običajno imamo za roman že dela, ki štejejo okoli 150 ali celo samo 100 strani, kar pa je odvisno tudi od tehtnosti vsebine; natančno spodnja meja obsega ni določena. (Kos 1996: 154)

Povest (starejši izraz) oziroma **pripoved** (v ožjem pomenu besede novejši izraz) je ne preveč strogo določena pripovedna zvrst, ki se bistveno ne razlikuje od romana, pa tudi ne od dolge novele in je zato kot nadomestek za te zvrsti. Razlike so večidel zunanje: zunanji obseg povesti in pripovedi je običajno manjši kot v romanu in daljši kot v noveli. Motivno-tematsko je podlaga obeh običajno preprostejša, pa tudi manj tehtna:

- za povest je značilno, da je strogo pripovedna, torej ne pozna prožnosti, značilne za notranjo zgradbo romana; in obenem ne zahteva take epsko-dramske strnjivosti kot novela
- za pripoved pa je značilno, da je zgradba daleč od tradicionalne epske sestave.

Obseg obeh je praviloma manjši kot obseg romana in ju praviloma imenujemo srednja literarna žanra. (Kos 1996: 155)

Poglejmo še, kateri žanri sodijo v **kratko prozo**:

- basen (kratka zgodba, po notranji zgradbi epska, vendar z didaktičnim pomenom)
- prilika ali parabola (didaktična zgodba z moralnim naukom)
- bajka ali mit (tradicionalna zgodba iz mitološkega območja – o bogovih, duhovih, polbožanskih herojih, nadnaravnih silah)
- legenda (kratka zgodba na motive krščanske religije)
- pripovedka (tradicionalna zgodba, večidel iz ljudskega slovstva, z motivi iz napol realnega preteklega ali tudi vsakdanje sodobnega sveta; liki in dogodki so lahko nestvarni, mitični ali pravljlični, vendar povezani s konkretnim geografskim, socialnim in vsakdanjim okoljem – torej neverjetna zgodba v stvarnem, verjetnem okolju)
- pravljica (zanjo so značilni neverjetnost, čudežnost, nestvarnost likov in dogodkov; junaki so splošni in ne individualno določeni kot v pripovedkah in bajkah)
- novela (krajša ali srednje dolga strogo epska, vendar ne izrazito epična pripoved, ki je po notranjem stilu dramatična, zato ima strnjeno motiviko z enim samim osrednjim dogodkom in malo osebami)
- kratka zgodba (različica klasične novele, vendar ponavadi krajša ter motivno pretežno sodobna)
- črtica ali skica (najkrajša zvrst pripovedne proze, ki jo od novele loči krajši obseg in drugačna notranja forma, navadno brez osrednje zgodbe). (Kos 1996: 161-165)

Kos (1996: 165) pravi, da je v vsakem obdobju literarnega razvoja poleg osrednjih zvrsti obstajala še cela vrsta zvrsti, ki so literarne samo napol ali deloma, zaradi česar jim pravimo **polliterarne zvrsti**:

- *v starih književnostih*: modrostne knjige, izreki, filozofski dialogi, didaktični spisi, filozofsko-moralična pisma, diatribe, biografije, avtobiografije, zgodovinopisje itd.
- *srednji vek*: pridiga
- *novi vek*: esej, reportaža, feljton, filozofska ali znanstvena razprava, aforizem.

Za potrebe naše analize smo obravnavane knjige v literarnih prilogah *Književni listi* in *Des Livres* razdelili v pet kategorij:

1. roman
2. kratka proza
3. poezija
4. otročka in mladinska književnost: vsebuje tudi slikanice
5. publicistika:
 - a. **esejistika:** vključuje oznake *razmišljanje, refleksija, razprava, cinični spis, spomini, duhovni priročnik, dnevnik, filozofski spis*
 - b. **stvarno leposlovje** ali *nonfiction*: vključuje *biografijo, portret, potopis/ reportažo, feljton (kolumna, literarna kritika, kritika)*
 - c. **znanstvena publicistika**

Kategorijo *dramatika* nismo upoštevali iz preprostega razloga, ker nismo našli nobenega primera te vrste, kar pa niti ni presenetljivo, saj po podatkih, navedenih v *Knjiga in bralci IV* (Žnideršič in drugi 1999: 64), v Sloveniji v zadnjih letih izide komaj kakšna tovrstna knjiga.

4.1 STRUKTURNA ANALIZA

Literarni prilogi slovenskega in francoskega dnevnika se precej razlikujeta že po formalni oziroma vizualni plati. Medtem ko je slovenska priloga *Književni listi* (tako je bilo v obdobju, ki ga obravnavamo v analizi) del same strukture dnevnika *Delo*, je literarna priloga *Des Livres* samostojni del znotraj časopisa. Priloga združuje izhajanje enkrat na teden, in sicer izhajajo *Književni listi* ob sredah, *Des Livres* pa ob petkih. Priloga se razlikujeta tudi po obsegu, se pravi številu strani, je pa treba dodati eno posebnost priloge *Des Livres*: poletna izdaja je namreč precej okrnjena in se imenuje *Livres d'été*, to posebnost pa navajamo z razlogom, kajti naša analiza zavzema tudi en poletni mesec, in sicer mesec avgust.

Medtem ko priloga *Književni listi* šteje le dve ali tri strani in nima posebnih rubričnih naslovov, razen *Ocene in vpogledi*, je priloga *Des livres* daljša z najmanj osmimi stranmi in je razdeljena na rubrične naslove, zato si pogledimo, kakšna je njena zgradba.

4.1.1 DES LIVRES

Če najprej začnemo kar z avgustovskimi številkami francoske priloge *Livres d'été*, ne moremo mimo dejstva, da priloga šteje komaj štiri strani in praktično minimalizirano število literarnih ocen glede na septembrske in oktobrske številke. Rubrike, ki jih najdemo na zgornjih straneh so naslednje:

- prva stran
- stran z naslovom »literatura«
- stran z naslovom »poletne serije«
- zadnja stran z naslovom »poletne serije«.

Število strani v septembrskih in oktobrskih številkah niha med osem in dvanajst strani na prilogo:

- 2. september: 12 strani
- 9. september: 12 strani
- 16. september: 8 strani
- 23. september: 10 strani
- 30. september: 8 strani
- 14. oktober: 10 strani

- 21. oktober: 10 strani
- 28. oktober: 10 strani
- 11. november: 12 strani
- 18. november: 12 strani

Vsaka priloga ima poleg ustaljenih naslovov rubrik tudi naslove, ki se od posamezne številke do številke razlikujejo, zato tukaj navajamo posamezen pregled rubričnih naslovov po številkah.

- ❖ 2. 9.: literatura (6 strani), esej (2 strani), znanstvena fantastika (1 stran)
- ❖ 9. 9.: literatura (5 strani), detektivski roman (1 stran), zgodovina (1 stran), psihoanaliza (1 stran), esej (1 stran)
- ❖ 16. 9.: literatura (4 strani), esej (1 stran)
- ❖ 23. 9.: literatura (3 strani), mladinska literatura (1 stran), esej (2 strani), zgodovina (1 stran)
- ❖ 30. 9.: literatura (4 strani), glasba (1 stran)
- ❖ 14. 10.: literatura (2 strani), žepne izdaje (1 stran), zmenki zgodovine oziroma pisma (1 stran), praznik znanstvene knjige (1 stran), knjižne gostije (1 stran), esej (1 stran)
- ❖ 21. 10.: literatura (2 strani), korejska literatura (1 stran), esej (2 strani), znanstvena fantastika (1 stran), zgodovina (1 stran)
- ❖ 28. 10.: literatura (3 strani), žepne izdaje (1 stran), zgodovina (1 stran), sociologija (1 stran), umetnost (1 stran)
- ❖ 11. 11.: literatura (2 strani), žepne izdaje (1 stran), dosje (2 strani), eseji (2 strani), fotografija (1 stran)
- ❖ 18. 11.: literatura (1 stran), romunska literatura (1 stran), žepne izdaje (1 stran), dosje (2 strani), esej (2 strani), stripi (1 stran)

V prilogah srečamo torej ustaljene naslove rubrik:

- prva stran
- novosti (»actualités«): 1 stran – druga stran
- literatura (»littératures«): od 2 do 6 strani
- eseji (»essais«): 1 ali 2 strani
- srečanje (»rencontre«) – zadnja stran

V dveh novembrskih prilogah, ki smo jih vključili v analizo, je struktura stalnih rubrik malo drugačna, saj je z mesecem novembrom prišlo do sprememb v vizualni podobi priloge:

- prva stran: se razlikuje od prejšnjih prilog po tem, da prva stran vsebuje le najave člankov in tem, medtem ko so predhodne priloge na prvi strani že podale obširni literarni članek
- forum (»forum«): 1 stran – druga stran
- literatura (»littératures«): 1 ali 2 strani
- žepne izdaje (»livres de poche«): 1 stran
- dosje (»dossier«): 2 strani
- esej (»essais«): 2 strani
- novosti (»actualité«): 1 stran – predzadnja stran
- srečanje (»rencontre«) – zadnja stran

* rubrika »esej« samo 1x ni prisotna (28. 10.)

* rubrika »literatura« ima od 1 do 6 strani

V vsaki številki pa srečamo tudi posamezne naslove, nekatere večkrat, druge pa le enkrat:

- korejska literatura (»littératures corée«) : 1 stran – 1x
- romunska literatura (»littérature roumaine«): 1 stran – 1x
- zgodovina (»histoire«): 1 stran – 4x
- znanstvena fantastika (»science-fiction«): 1 stran – 2x
- detektivski roman (»policiers«): 1 stran – 1x
- psihoanaliza (»psychanalyse«): 1 stran – 1x
- mladinska literatura (»jeunesse«): 1 stran – 1x
- glasba (»musiques«): 1 stran – 1x
- žepne izdaje (»livres de poche«): 1 stran – 2x
- zmenki zgodovine (»les rendez-vous de l'histoire«): 1 stran – 1x
- praznik znanstvene knjige (»la fête du livre de science«): 1 stran – 1x
- knjižne gostije (»le festin du livre«): 1 stran – 1x
- sociologija (»sociologie«): 1 stran – 1x
- umetnost (»arts«): 1 stran – 1x
- fotografija (»photographie«): 1 stran – 1x
- stripi (»bandes dessinées«): 1 stran – 1x

4.2 ŽANROVSKA IN KOLIČINSKA ANALIZA

Opravili smo žanrovsko analizo literarne recenzije v Delovi prilogi *Književni listi* in Le Mondovi prilogi *Des Livres*. Od treh književnih vrst smo izločili kategorijo »dramatika«, saj ni bilo nobenega tovrstnega primera. Liriko smo poenostavili v kategorijo »poezija« in epiko smo razdelali na »roman«, »kratka proza« ter »otročka in mladinska literatura« (ki bi jo lahko sicer nadomestili s prvima dvema kategorijama).

Polliterarna besedila smo poimenovali »publicistika«, v kateri smo zajeli tri podenote: esejistika, stvarno leposlovje in znanstvena publicistika, ki pa jih sicer pri žanrovski analizi nismo posebej upoštevali; te podkategorije smo določili zaradi prepoznavanja žanrov in prvotne dileme, kaj sploh uvrstiti v publicistiko in kaj ne. Kadar žanr obravnavane knjige ni bil razviden iz literarne kritike, smo si pomagali z iskanjem podatkov na medmrežju.

Pri razvrščanju v kategoriji »roman« in »kratka proza« smo upoštevali približni kriterij stotih strani, kot spodnjo mejo za roman oziroma kot približno ločnico med kratko prozo in romanom, kadar žanr ni bil eksplicitno določen z literarno kritiko. Otroških pravljic nismo uvrstili v kategorijo »kratka proza«, ampak v kategorijo »otročka in mladinska literatura«.

Omeniti moramo še pojav t. i. »dvojnih recenzij« oziroma »trojnih recenzij«: včasih gre za literarno kritiko, ki združuje dve ali tri obravnavana dela istega avtorja ali različnih avtorjev; ta dela so na primer romani s podobno vsebino oziroma tematiko ali pa dela različnih žanrov istega avtorja. Ta tip literarne kritike je pogost v prilogi *Des Livres*, medtem ko ga v *Književnih listih* nismo srečali; smo pa enkrat srečali primer, ko je bilo delo dvakrat recenzirano, in sicer v dveh različnih številkah priloge: prvič v avgustovski številki in drugič v septembrski. Pri tem moramo opozoriti na našo odločitev, da omenjene »dvojčke« ali »trojčke« obravnavamo tako, da upoštevamo število obravnavanih del – to je pomembno za število obravnavanih del.

Žanrovsko analizo smo opravili po posameznih številkah in jo tako tudi prikazali v nalogi. V oklepaju ob številki posamezne priloge smo navedli število literarnih del, ki smo jih analizirali. Po alinejah pa smo predstavili število posameznih žanrov za vsako prilogo posebej. Hkrati smo upoštevali razmerje med domačo in prevodno literaturo ob predpostavki, da bi morala biti kritiška tipologija ista ne glede na izvor dela.

4.2.1 KNJIŽEVNI LISTI

3. avgust (4) <ul style="list-style-type: none">- roman: 2- kratka proza: 1- poezija: 1	domača (1) : prevodna (3)
10. avgust (4) <ul style="list-style-type: none">- publicistika: 4	domača (3) : prevodna (1)
17. avgust (3) <ul style="list-style-type: none">- otr./ mlad.: 1- poezija: 1- kratka proza: 1	domača (3) : prevodna (/)
24. avgust (2) <ul style="list-style-type: none">- poezija: 1- kratka proza: 1	domača (2) : prevodna (/)
31. avgust (4) <ul style="list-style-type: none">- poezija: 1- roman: 1- publicistika: 2	domača (2) : prevodna (2)
7. september (4) <ul style="list-style-type: none">- publicistika: 2- roman: 1- otr./ mlad.: 1	domača (3) : prevodna (1)
14. september (3) <ul style="list-style-type: none">- poezija: 1- roman: 1- publicistika: 1	domača (2) : prevodna (1)
21. september (5) <ul style="list-style-type: none">- poezija: 1- publicistika: 4	domača (4) : prevodna (1)
28. september (4) <ul style="list-style-type: none">- poezija: 1- roman: 1- kratka proza: 1- publicistika: 1	domača (2) : prevodna (2)
5. oktober (3) <ul style="list-style-type: none">- poezija: 1- roman: 2	domača (1) : prevodna (2)

12. oktober (2) domača (2) : prevodna (/)
 - roman: 1
 - publicistika: 1

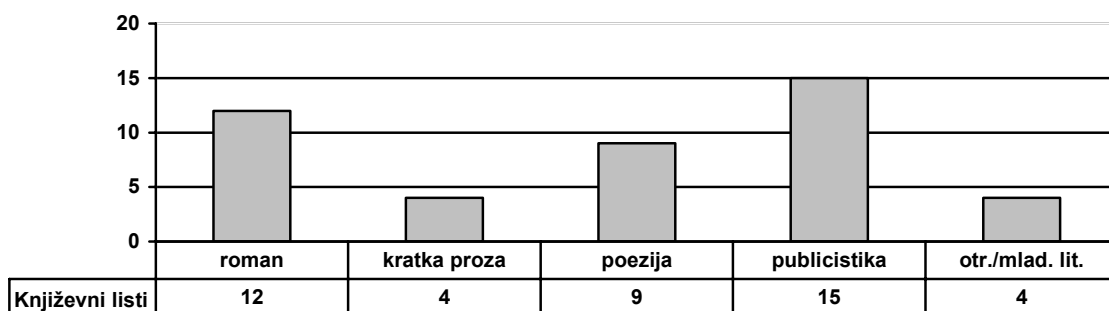
19. oktober (3) domača (2) : prevodna (1)
 - roman: 2
 - otr./ mlad.: 1

26. oktober (3) domača (2) : prevodna (1)
 - poezija: 1
 - roman: 1
 - otr./ mlad.: 1

SKUPAJ (44)

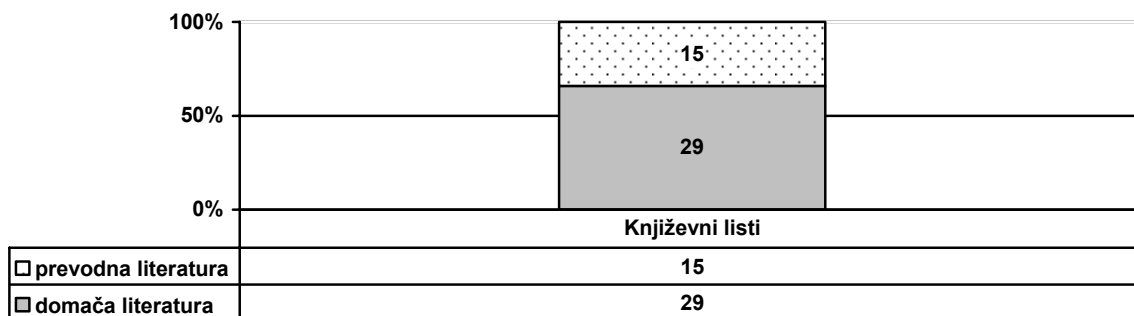
- roman: 12
- kratka proza: 4
- poezija: 9
- publicistika: 15
- otr./mlad.: 4

Tabela 4.2.1.1: Žanrovska porazdelitev v Književnih listih

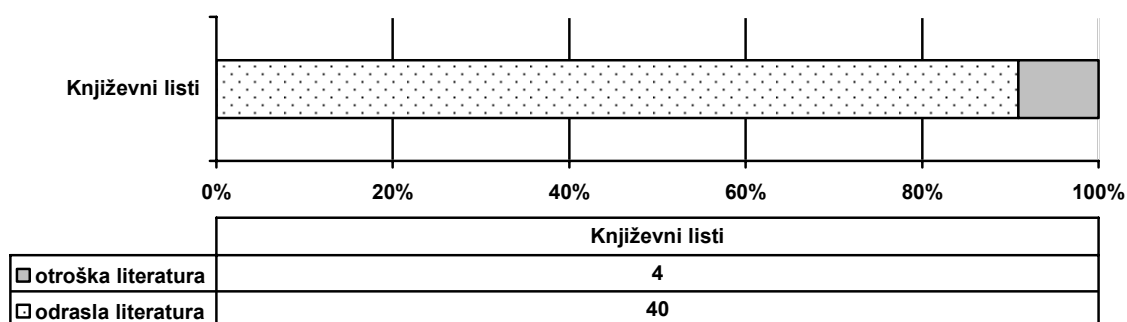
DOMAČA (29) : PREVODNA (15)

Tabela 4.2.1.2: Razmerje med domačo in prevodno literaturo v Književnih listih

ODRASLA (40) : OTROŠKA (4)

Tabela 4.2.1.3: Razmerje med odraslo in otroško literaturo v Književnih listih

JEZIKI:

- hrvaški: 3
- angleški: 4
- nemški: 2
- francoski: 3
- latinski: 1
- nizozemski: 1
- italijanski: 1

4.2.2 DES LIVRES

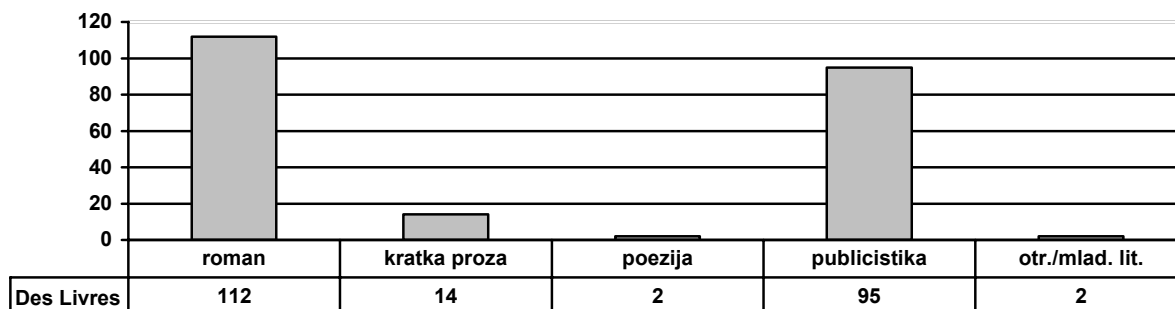
5. avgust (3) domača (3) : prevodna (/)
- roman: 1
- publicistika: 2
12. avgust (6) domača (1) : prevodna (5)
- roman: 3
- kratka proza: 2
- publicistika: 1
19. avgust (5) domača (5) : prevodna (/)
- publicistika: 5
2. september (29) domača (14) : prevodna (15)
- roman: 20
- kratka proza: 2
- publicistika: 7
9. september (33) domača (20) : prevodna (13)
- roman: 21
- kratka proza: 2
- publicistika: 10

16. september (15) domača (9) : prevodna (6)
 - roman: 10
 - kratka proza: 1
 - publicistika: 4
23. september (17) domača (12) : prevodna (5)
 - roman: 10
 - publicistika: 5
 - otr./ mlad.: 2
30. september (17) domača (8) : prevodna (9)
 - roman: 11
 - kratka proza: 2
 - publicistika: 4
14. oktober (20) domača (15) : prevodna (5)
 - roman: 7
 - publicistika: 13
21. oktober (23) domača (13) : prevodna (10)
 - roman: 11
 - publicistika: 12
28. oktober (20) domača (15) : prevodna (5)
 - roman: 10
 - publicistika: 10
11. november (16) domača (13) : prevodna (3)
 - roman: 3
 - kratka proza: 2
 - poezija: 2
 - publicistika: 9
18. november (21) domača (14) : prevodna (7)
 - roman: 5
 - kratka proza: 3
 - publicistika: 13

SKUPAJ (225)

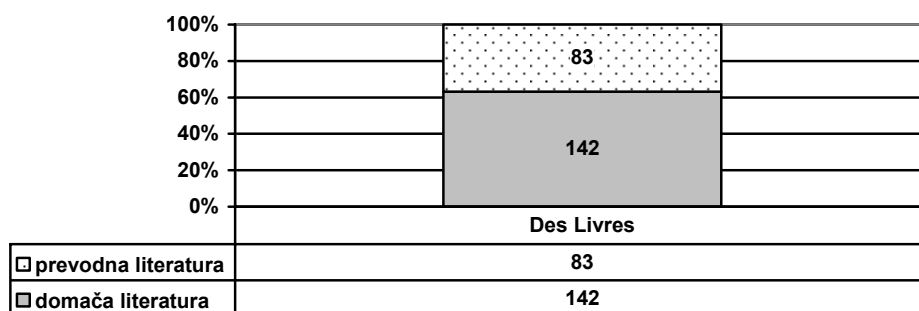
- roman: 112
- kratka proza: 14
- poezija: 2
- publicistika: 95
- otr./mlad.: 2

Tabela 4.2.2.1: Žanrovska porazdelitev v Des Livres

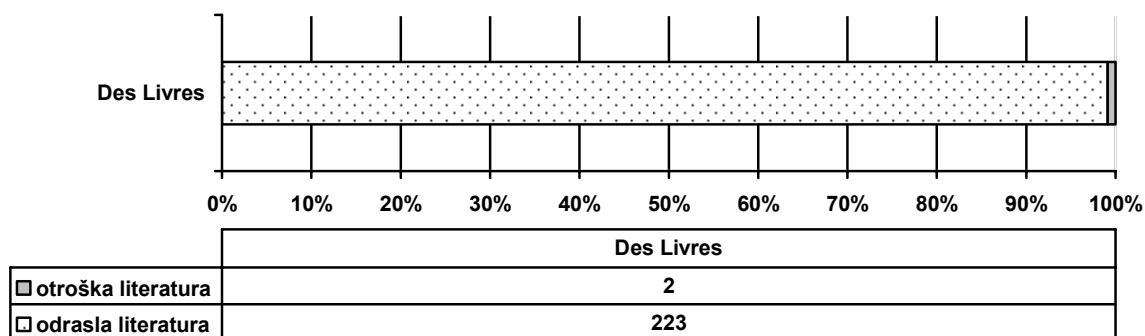
DOMAČA (142) : PREVODNA (83)

Tabela 4.2.2.2: Razmerje med domačo in prevodno literaturo v Des Livres

ODRASLA (223) : OTROŠKA (2)

Tabela 4.2.2.3: Razmerje med odraslo in otroško literaturo v Des Livres

JEZIKI:

- nemški: 9
- portugalski: 3
- angleški: 35
- srbo-hrvaški: 1
- italijanski: 9
- španski: 9
- poljski: 1
- nizozemski: 1
- finski: 2
- norveški: 1
- švedski: 2
- kitajski: 1
- hebrejski: 2
- arabski: 1
- danski: 1
- japonski: 1
- češki: 1
- korejski: 1
- romunski: 2

4.2.3 PRIMERJAVA LITERARNIH PRILOG

Tabela 4.2.3.1: Skupni prikaz žanrovske porazdelitve v prilogah

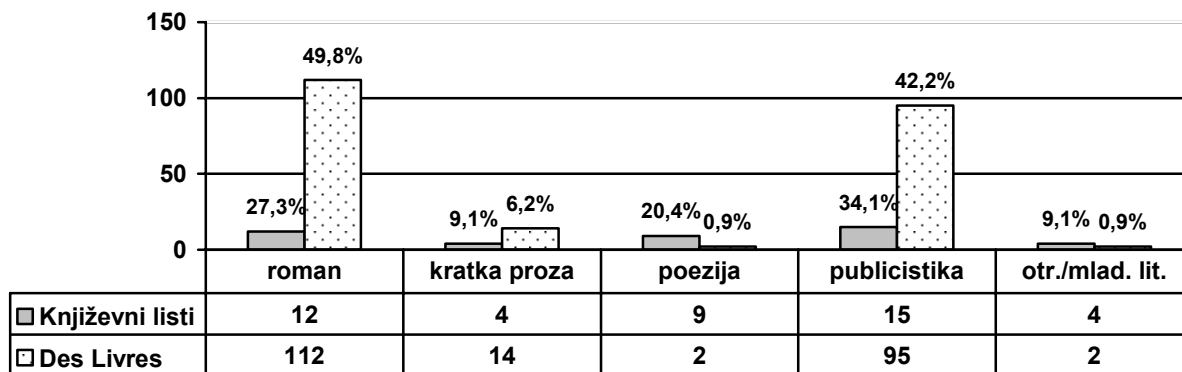
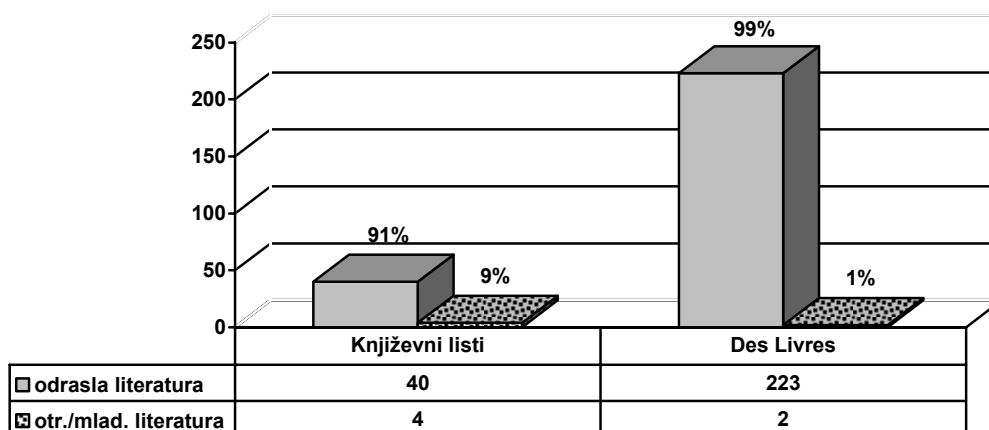

Tabela 4.2.3.2: Skupni prikaz razmerja med odraslo in otroško literaturo

4.2.4 KOMENTAR ŽANROVSKE IN KOLIČINSKE ANALIZE

Število obravnavanih del v *Književnih listih* se giblje od 2 do 5 (povprečno 3), v *Des Livres* od 3 do 6 v avgustovskih številkah ter od 15 do 33 v ostalih številkah (povprečno 17). Kot vidimo, je povprečno število precej večje v francoski prilogi, kar nas pripelje do sklepa, da francoska priloga posveča precej več pozornosti literarni kritiki kot slovenska priloga. Vendar nam ta številčna primerjava ne pove nič o razmerju med številom obravnavanih knjig in številom vseh izdanih knjig. Kljub temu, da nismo dobili podatkov, ki bi nam podali dejansko število vseh izdanih knjižnih naslovov v obdobju, ki smo ga analizirali, bomo vseeno navedli približne podatke samo za približno predstavo.

Podatek za Slovenijo je, da se na leto izda 3.880 knjig, kar zneso 970 knjig v treh mesecih: 44 obravnavanih knjig predstavlja glede na te podatke 4,5% obravnavanih knjig.

Podatek za Francijo je 53.462 izdanih knjig na leto oziroma 13.366 v treh mesecih: 225 knjig predstavlja torej 1,7% obravnavanih knjig.

Glede na številčno zastopanost žanrov se prilogi razlikujeta: v *Književnih listih* je na prvem mestu »publicistika« (15; 34,1%), sledita ji »roman« (12; 27,3%) in »poezija« (9; 20,4%), zadnje mesto si delita »kratka proza« (4; 9,1%) ter »otročka in mladinska literatura« (4; 9,1%); v *Des Livres* sta močno zastopana žanra »roman« (112; 49,8%) na prvem mestu in »publicistika« (95; 42,2%) na drugem, močno v ozadju so »kratka proza« (14; 6,2%) in skupaj na zadnjem mestu »poezija« (2; 0,9%) ter »otročka in mladinska literatura« (2; 0,9%).

Razmerje med domačo in prevodno literaturo je skoraj enako, in sicer ima domača literatura v obeh prilogah približno dvotretinsko večino: v *Književnih listih* je razmerje 66% : 34%, v *Des Livres* pa 63% : 37%.

Pod drobnogled smo vzeli zastopanost jezikov med prevodno literaturo. Jezikovna pestrost je prisotna v francoski prilogi, kjer se zvrsti 19 različnih jezikov: na prvem mestu je angleška literatura, ki ji sledijo italijanska, španska in nemška, nato pa po enkrat ali dvakrat ostali jeziki.

V slovenski prilogi so bila obravnavana prevodna dela iz 7-ih jezikov: prav tako na prvem mestu je angleška literatura, za njo hrvaška in francoska, nato nemška in druge.

Razmerje med otroško in odraslo literaturo je močno na strani slednje (v obeh prilogah nad 90%): v *Književnih listih* znaša delež zastopanosti odrasle literature 91%, v *Des Livres* pa celo 99%.

4.3 BESEDNA ANALIZA: SLOGOVNA SREDSTVA LITERARNIH RECENZIJ

V tem delu naloge bomo navedli citate, ki kažejo na to, da gre za literarne kritike, ki vsebujejo vrednotenje ter lastna izrazna sredstva. Ker smo bili mnenja, da je za prikaz le-teh dovolj, da navedemo le nekaj primerov recenziranih del, smo se odločili za pet avgustovskih števil priložne *Književni listi* in nekoliko krajši prikaz za priložno *Des Livres*.

4.3.1 KNJIŽEVNI LISTI

3. avgust

- Don Juan (pripoveduje sam); Peter Handke

»Umetelna besedilna tkanja zapredajo niti, ki se jih ne da več razpresti.«

»...tako kot je specifičen Handkejev pristop k nanašanju literature in mišljenja na samega sebe. S tem doseže bistveno. Mojstrsko zapeljevanje in zapredanje niti, ni kaj.«

- Skala in srce; Vinko Möderndorfer

»Požirek žeje je prava sintagma!«

»Srce pa je tisto, kar v tej zbirki manjka, oziroma je nakazano kot primanjkljaj.«

»Kvečjemu je mogoče izreči domnevo, da *pekel*, ki je v tem primeru zahteva po etičnem korektivu, blokira senzualnost, ne da bi prostore ljubezni odpiral proti spiritualnosti. Vsekakor je naslovna *skala* trdna kot skala, srce pa hoče biti srčno.«

- Južno od meje, zahodno od sonca; Haruki Murakami

»...čez noč postal izjemno priljubljen, vsaj če sodimo po prevodih njegovih del, ki zadnje mesece kar dežujejo. ...omenjajo pa ga celo kot japonskega kandidata za Nobelovo nagrado, kar pa je precej nenavadno, saj njegova proza ubira popularne tone, včasih celo na robu trivialnega.«

»Za njegovo literaturo bi lahko rekli, da premore neko ganljivo čustveno noto, ki prevzame in prepriča bralstvo. To je dobra plat njegove literature. Slaba pa je ta, da je velik del nje napisan po istem obrazcu.«

»Pri premlevanju ljubezenskih ran je Murakami zares temeljit.«

- Ljubezen na zadnji pogled; Vedrana Rudan

»Komentarji junakinje so vendarle natreseni s konice skalpela...«

»*Ljubezen na zadnji pogled* ima vse sestavine, potrebne za trdno zgodbo...«

»Tilda...iz prizora v prizor neti bralsko radovednost...«

»...pripoved, s katero vrta po najbolj razboleni intimi...«

»Zdi se, da je to pripoved proti moškim, vendar bi bila takšna razlaga poenostavljena.«

10. avgust

- Dober dan, lenoba – o umetnosti in potrebi, da v podjetju delamo čim manj; Corinne Maier

»Če je nekdo sposoben napisati knjigo Lacan za začetnike...potem se mu spleča prisluhni.«

»Na srečo so jo zaščitili sindikati.«

»Ni kaj, Maierjeva se je očitno zabavala, ko je pisala to knjigo...«

»Ni pa se moč niti znebiti vtisa, da je všečnost širokim bralskim krogom imperativ, ki je krojil marsikatero avtoričino misel.«

»Da se je Corinne Maier pri tem (posilstvu, op. D. K.) naučila uživati, ji ne verjamemo, ni pa dvoma, da se zna izvrstno pretvarjati.«

- Smešna žalost preobrazbe – Zgodbe o čudežih slovenske demokracije 1944 – 2004; Aleksander Zorn

»...tokrat pa poskuša s svojim strastnim in sočnim publicističnim tkanjem...«

»S tem ni seveda načeloma nič narobe, ..., ravno narobe...«

»...ne zmore več uvideti nevtralnega, s prostim očesom, ampak zgolj skozi posebno optiko svojih čisto posebnih kritičnih očal...«

»Zorn – tako se mi je zdelo po prvem branju njegove »zgodbe« – enostavno vidi in hoče videti le »pošast preobrazbe«. Taka delno demagoška in včasih osorna optika je, zakaj bi se slepili, več kot sprejemljiva, a vprašanje je, ali tako samozavestno izhodišče za motrenje vsega in vseh še omogoča popolno natančnost uvida. Zmore Zorn res brez motečega preostanka (zaradi svojega angažmaja) nonšalantno izreči Cesar je nag?«

»...postane prav pasji in niza večinoma cinične in sarkastične opazke...«

»V takih gozdičkih pa si le težko nepristranski analitik, ampak vidiš... – tisto, kar pač hočeš videti... Tako preprosto. /.../ Zanimivo.«

»Z avtorjem...se je mogoče strinjati ali pa tudi ne, vsekakor pa ni mogoče spregledati bralskega užitka, ki ga njegove intervencije dajejo. To branje je močno zabavno v svoji natančnosti popisovanja vsakršnih grotesknosti: ...«

»V Zornovi »zgodbi« je mogoče uživati že zgolj zaradi njegove fascinacije nad argumentacijo – najbolj je zabaven takrat, ko poskuša biti najbolj ciničen in strupen, takrat ko najbolj lomasti po »čudežih«.

- Pasti življenja; Desa Muck

»...njene kolumne...zaslužijo...opaznejše mesto zaradi dveh izrazitih kvalit: namenjene so pretežno odraščajočim, najstniškim bralcem, čeprav jih je treba toplo priporočiti tudi odraslim...«

»Ne manjka duhovitih bravur... Lahko bi rekli, da je to delo nekakšne slovenske Oprah, ki zna na zelo indikativen način brez institucionaliziranja in zavijanja v slovesne besede povedati, kako si Slovenci...sami ugonablamo življenje.«

»Zatorej ni presenetljivo, da sta že dve njeni knjigi prevedeni v nemščino. Upajmo, da bo tudi ta!«

17. avgust

- Buda ne potrebuje diete (zgodba iz starih časov, ko je bil John Lennon še živ, Tito pa tudi); Lena Kramp

»Pripoved Lene Kramp s pozornost zbujujočim a enigmatičnim naslovom...«

»...vse brbota od slengovskih izrazov, vzdihov in medmetov, ki so (najbrž zato, da bi bilo besedilo privlačnejše za sodobno mladino) posodobljeni...«

»...se včasih pretirano zgovorna, zabavnost ter sproščenost poudarjajoča zgodba, usmerjena v otroško oziroma mladeniško nemirno iskanje in odkrivanje, uspešno prevesi v prepričljivejšo literarno doživetje. Tu se pokaže najboljša stran pisateljičinega peresa.«

- Rosa Mystica; Josip Osti

»Tu bi se lahko od Josipa Ostija mnogo naučili. ...saj zna iz življenja izvleči in v poezijo preliti tudi najbolj grenke izkušnje, niso mu tuja niti najiskrenejša priznanja, ki jih vendarle na koncu začini z optimizmom.«

»Vsi posamezni verzi pravzaprav učinkujejo zelo preprosto in morda ponekod celo otročje, toda šele celota je tista, v kateri je mogoče prepoznati Ostijevo učinkovitost. Skrivnost se odkriva počasi, zato napetost raste, zdi se, kakor da bi brali nikoli končano poetično pravljico.

»Ne glede na to, koliko je všečna (Ostijeva estetska drža, op. D. K.), je pesnik še enkrat dokazal, da je mogoče pisati razumljivo poezijo in zadovoljiti tudi zahtevnejše občinstvo. Ni potrebno, da so stavki nerazumljivi in skladijsko zamotani, poezija pa lahko kljub temu ohrani svoje skrivnostno, večplastno poslanstvo.«

- Diznilend; Matjaž Brulc

»...mar nismo vsi na nek način zaprti, čeravno le v svoj kraj in čas, v svoja razmerja, tesnobne bližine in poznanosti?«

»Zgodbe so rezultat pretanjenega opazovanja življenjske slikarije...«

»...s slengom, pozorno ujetim v pajčevino pisateljevega posluha.«

»Zgodbe nočejo zveneti, nočejo biti uglašene v zaokrožene konce, večkrat nekako topo boljijo.«

»Diznilend je poseben zato, ker je njegova duhovitost bridka, ker resnobo preigrava lahkotno in lahkotnost resno, ker je celovit, čeravno je naberek zgodb.«

24. avgust

- Trideset stopnic in naju ni; Gorazd Kocijančič

»Te Kocijančičeve izjave so nedvomno skrajno lapidarne, a skoraj ni mogoče oporekati, da premorejo konstitucijo kompletne poetike. Treba jih je torej vzeti zares.«

»*Trideset stopnic in naju ni* (naslov, ki hoče prostodušno spregovoriti o težkodušni stvari?)...«

»... – tako tipično za Kocijančičev tip intervencije v dialog z absolutnim! – ...«

- Preproste zgodbe s solčavskih planin; Joža Vršnik

»Užitek je vzeti v roke knjigo, za katero že v naslovu izveš, da bo »preprosta«, in ne morda (tudi namerno) »zatežena«.«

31. avgust

- Pisma prijatelju Luciliju; Lucij Anej Seneka

»A kdor pozna življenjsko pot Lucija Aneja Seneka,..., bo težko verjel tem besedam; ...«

»In ker je nedvomno res, da nam njegove misli še danes razbremenijo težo vsakdanjosti...je treba knjigo brati, kakor da je vsak bralec Lucilij svojega časa.«

»...toplina *Pisem prijatelju Luciliju* še vedno tako izrazita, da jih še danes beremo...«

»Mislim, da je Senekovo delo dobro branje...«

- Jelovškove ženske; Marko Hudnik

»Avtorju,..., kot bralec seveda zlahka oprostim, da tisto, kar ima povedati po tem dolgem času, razgrne razkošno široko: ...ne neha in ne neha se, kar traja in se mirno in suvereno kotali proti svojemu koncu formalnih tristo sedemdeset strani daleč.«

»Svoji dolgi rekapitulaciji odnosov z drugimi, seveda predvsem ženskami, se Jelovšek prepušča s komaj verjetno analitičnostjo in dobrim spominom, hkrati tudi halucinantno, kot da je na nekakšnem usodnem tripu...«

»Najbolj zanimivo in presenetljivo ob opazovanju te mogočne reke spominjanja...pa je to, da Hudnikova proza ni niti najmanj dolgočasna. Avtor ves čas preseneča z blagim humorjem in ironijo, svoje like zna izvleči iz še tako nemogočih položajev elegantno in slogovno prepričljivo, na ustreznih mestih vpade v zgodbo tudi pripovedovalec. ...in le težko je v tej konstrukciji najti kako šibkost ali nekoherentnost.«

»Pomemben dogodek literarne sezone.«

- Zen in umetnost vzdrževanja motornega kolesa; Robert M. Pirsig

»...še ena kocka s posebnim odtenkom.«

»Trd oreh za branje? Nedvomno, a po drugi strani se ga da streti. Iz statusa uspešnice, ki ga ima ta knjiga, pač moramo sklepati na visoko stopnjo njene berljivosti.«

»V tem nanosu zaživi večšina pisanja priročnikov za splošno rabo, tu oplemenitena s pristno sistematičnostjo in humornimi podloškami. Nekatere so iz pivske pločevine, druge – spet – iz filozofske tvarine.«

4.3.2 DES LIVRES

5. avgust

- Vert paradis; Max Rouquette

»Bralci bodo v tem nenavadnem romanu...spet odkrili tisto preprosto zgodbo, včasih težko in čisto kot skalnat greben in bleščečo, da kar slepi.«

»Branil se je kot kuge pripovednih slogovnih izrazov, da bi ohranil le navdušenje, napetost, ki zaradi intenzivnosti trenutka, doseže kozmično resnico, veljavno za vsa obdobja, vse kraje.«

12. avgust

- Une femme étrange; Ben Ames Williams

»Moški je ženski Don Juan – in to je valorizirano –, ženska je moškemu nimfomanka – kar ni daleč od prezira.«

2. september

- Primo; Maryline Desbiolles

»Kako je zahteven, lep, oster, vznemirljiv ta roman.«

- Loin de quoi?; Laurent Sagalovitsch

»Ta tekst vas bo pripravil do tega, da boste jokali od smeha ali obratno.«

- Les jouets vivants; Jean-Yves Cendrey

»... *Les jouets vivants* so na nek način razlaga. Razlaga, ki jo pisatelj poda z iskrenostjo, inteligenco in resnico, ki zbudajo spoštovanje.«

- Noir est l'arbre des souvenirs, bleu l'air; Rosetta Loy

»Potreben je talent, da lahko po več knjigah presenetiš svojega bralca. Vstopite v delo misleč, da dobro poznate svojega avtorja, saj ste prebrali njegovo delo v celoti, in da vas ne more nič presenetiti, ko se nenadoma zgodi fascinacija brez vaše vednosti – moč besedila in njegova živahnost vas znova osupita in omrežita. Ta neumljivi čar je toliko bolj izreden, ker se avtorica vedno znova vrača k istim temam.«

- Un cœur de mère; Roberto Alajmo

»Roberto Alajmo briljira v tem, da iz nenavadne zgodbe naredi vso težino siciljske atmosfere. Če ima vsak roman svojo majhno glasbo, je tisto, kar slišimo v *Un cœur de mère* uglušujoča tišina.«

9. september

- Fuir; Jean-Philippe Toussaint

»Konec romana – toda ne samo konec – je čisto preprosto vreden občudovanja, sijajen in neverjeten. Ničesar ne vemo, vznemirjenost ni vzbujena, kljub temu pa je resničnost razsežna, obogatena in osvobojena. Kaj še boljšega pričakovati od literature?«

- Dans la luge d'Arthur Schopenhauer / Nulle part; Yasmina Reza

»...ta (*Dans la luge*) kratka knjiga, rezka in smešna, vendar tudi popolnoma obupana nasproti času... /.../ Druga knjiga je naslovljena *Nulle part* – še krajša in mogoče še lepša – ...«

- Lady Day – Histoire d'amours; Alain Gerber

»Zgraditi roman na realnih dejstvih in ga hkrati nahraniti z imaginarnim je nevarna naloga.«

»Nekateri občudovalci bodo nedvomno šokirani ob tukajšnjem prikazu Billie Holiday, ki ni podobna ustaljeni podobi »mulier dolorosa«, pol ženska, pol otrok... /.../ Mogoče bodo celo padli s stola ob razkritju njene biseksualnosti... Prav tako bodo škripali z zobmi ob obujanju spomina na njeno preračunljivo obnašanje... Povedano bolj preprosto, ta Billie je manj simpatična kot tista, za katero smo mislili, da jo poznamo.«

- Kinopanorama; Bernard Chambaz

»Prav tako obstaja tveganje, da se bralec izgubi v zelo presenetljivih in zelo lepih zgodbah o Leninovi smrti..., dokler ne razume, da jih pisatelj uporablja za prikaz krhkosti ikon...«

- Waltenberg; Hédi Kaddour

»Ne smemo se ustaviti pri teh skrivnostih, ampak se prepustiti užitkom te dolge zgodbe...«

»To je zelo dobro napisano, polno hrabrosti.«

»Hédi Kaddour, ki je do sedaj objavila le poezijo, dokazuje s tem prvim romanom ogromno ambicijo.«

5. ZAKLJUČEK

Naša diplomska naloga je imela za cilj predstaviti teorijo o žanru literarna recenzija, ki je pomemben žanr literarnega novinarstva. Ta je kot študijski predmet na Fakulteti za družbene vede potekal tri leta zapored. Prvi in drugi del naloge sta namenjena teoretskemu okvirju tega pomembnega žanra, katerega predmet obravnave je literatura, s poudarkom, da gre za obravnavo literature na literaren način. To pomeni, da so besedila napisana v osebni tonu, nekatera tudi zelo inovativno, kar daje literarnim recenzijam subjektivno noto. To pa je pričakovano, saj gre za žanr, ki naj literarno delo ovrednoti.

Še predno pa smo se osredotočili na teorijo o literarni recenziji, smo se ustavili pri njenem razvojno-zgodovinskem vidiku, ki nam je v nadaljevanju služil kot opora pri posameznih interpretacijah različnih avtorjev.

V tem, prvem delu smo ugotovili, da se je literarna recenzija razvila skupaj z nastankom časnikov in njihovih predoblik ter z nastankom občinstva in javnega mnenja. Izšla je torej iz ustne kritike v tedanjih francoskih literarnih salonih in angleških kavarnah, ki so se oblikovali v drugi polovici 17. stoletja in v 18. stoletju, od koder se je integrirala v zgodnje oblike časopisov, t. i. moralčne tednike in mesečnike. Iz njih pa se je začelo razvijati kritično časopisje, kjer si v 19. stoletju kot recenzija ali feljton dobi stalni prastor. Od tod izhaja uvrščanje literarne recenzije v feljton. Vendar se France Vreg, avtor pomembne knjige o feljtonu, distancira od omenjenega. Prav tako tudi mi, deloma zato, ker feljton v Franciji danes pomeni vse prej kot literarno recenzijo, saj se večinoma uporablja za televizijske in radijske nadaljevanke.

Pri preučevanju razvoja smo ugotovili, da se je »prava« literarna recenzija pojavila najprej v Nemčiji, medtem ko se je v Franciji literarna recenzija v tem pomenu besede razvila kasneje. Hkrati ugotavljamo, da je francoski pojem literarne recenzije – za francosko govorno področje je primerneje govoriti o literarni kritiki, saj besede recenzija nismo zasledili – dobil širšo pomensko osnovo kot nemški, na katerega se močno navezuje tudi slovenski prostor. Prvi začetki literarne recenzije pri Slovencih imajo korenine v nemškem časopisju konec 18. stoletja in prve polovice 19. stoletja. Naša hipoteza, da je izvor literarne recenzije podoben v Franciji in Sloveniji, pa se je izkazala za pravilno.

Pregledovanje teorije o literarni recenziji nas je soočilo še s terminom literarna kritika. Pri preučevanju možnosti poljubne izbire med terminoma smo na podlagi različnih pogledov avtorjev prišli do sklepa, da je to ustrezna rešitev. Večina avtorjev sicer govori o literarni kritiki, kar je morda celo bolj ustrezno, ker v nalogi obravnavamo tudi francosko literarno sfero, kjer je ustaljen izraz kritika.

Smo pa našo odločitev sprejeli tudi na podlagi dejstva, da priloga *Književni listi* uživa precejšnjo stopnjo ugleda in jo lahko obravnavamo podobno kot literarne revije, saj se dviguje nad literarna poročila, ki literarno delo zgolj povzemajo. Ob tem lahko potrdimo hipotezo, da literarna recenzija posveča večji del informaciji o knjigi kot vrednotenju. To ugotovitev pa je treba dopolniti s spoznanjem, da literarno recenzijo v veliki meri opredeljuje velika količina lastnih izraznih sredstev, v primerjavi z objektivnejšimi žanri pa tudi več vrednotenja.

Zadnje poglavje smo namenili analizi slovenske literarne priloge *Književni listi* in francoske literarne priloge *Des Livres*. Najprej smo naredili strukturno analizo prilog in posebej prikazali strukturo francoske priloge, ki šteje od 8 do 12 strani, medtem ko slovenska priloga v obravnavanem obdobju le 2 ali 3 strani. Že na podlagi tega, bi lahko potrdili hipotezo, da prilogi posvečata različno pozornost literarni recenziji.

Nato smo opravili žanrovsko in količinsko analizo, pri čemer smo se srečali z manjšimi težavami: prvič smo precej časa namenili prepoznavanju žanrov recenziranih del – v določenih primerih smo si pomagali s svetovnim spletom – in določanju kategorij za našo obravnavo: ker se zaradi praktičnosti nismo želeli spuščati v podrobnosti in ker smo želeli vključiti v raziskavo čimveč del, smo postavili bolj ohlapne kriterije. Ob tem moramo povedati, da kljub temu vseh del nismo zajeli v obravnavi, zato so možna minimalna odstopanja od števil, ki jih je dala naša analiza: števila moramo razumeti kot števila, ki pokrivajo ustrezne žanre in ki vsebujejo literarne kritike s subjektivnimi vložki recenzentov in ne tudi literarnih poročil.

Po tej količinski analizi torej lahko res potrdimo domnevo, da pozornost, ki jo prilogi posvečata literarni recenziji, ni enaka. Vendar pa je te številke treba vzeti z določenim zadržkom v tistem pogledu, kolikšen delež le-ta predstavljajo glede na celotno literarno produkcijo, kar bi potrebovalo natančnejši pregled po posameznih žanrih in časovnih obdobjih, s čimer pa se nismo posebej ukvarjali. To je lahko morda iztočnica za bodoče generacije.

BIBLIOGRAFIJA

VIRI:

Delo:

- Delo, 3. avgust 2005
- Delo, 10. avgust 2005
- Delo, 17. avgust 2005
- Delo, 24. avgust 2005
- Delo, 31. avgust 2005
- Delo, 7. september 2005
- Delo, 14. september 2005
- Delo, 21. september 2005
- Delo, 28. september 2005
- Delo, 5. oktober 2005
- Delo, 12. oktober 2005
- Delo, 19. oktober 2005
- Delo, 26. oktober 2005

Le Monde:

- Le Monde, 5. avgust 2005
- Le Monde, 12. avgust 2005
- Le Monde, 19. avgust 2005
- Le Monde, 2. september 2005
- Le Monde, 9. september 2005
- Le Monde, 16. september 2005
- Le Monde, 23. september 2005
- Le Monde, 30. september 2005
- Le Monde, 14. oktober 2005
- Le Monde, 21. oktober 2005
- Le Monde, 28. oktober 2005
- Le Monde, 11. november 2005
- Le Monde, 18. november 2005

LITERATURA:

- Amey, Claude (2001): Une question critique. *L'œuvre d'art et la critique*, 11–21. Paris: Klincksieck.
- Berthet, Dominique (2001): Quelle critique?. *L'œuvre d'art et la critique*, 35–41. Paris: Klincksieck.
- Dolinar, Darko (2001): Literarna veda in kritika. V Jože Pogačnik (ur.): *Slovenska književnost III*, 509–569. Ljubljana: DZS.
- Filipović, Irena (2004): *Literarno novinarstvo*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Forstnerič, France (1979): *Recenzija – Prikaz in ocena kulturnih, umetniških in znanstvenih stvaritev v množičnih medijih*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Gavrilović, Zoran (1975): *O kritici*. Subotica – Beograd: Minerva.
- *Grand dictionnaire encyclopédique Larousse (GDEL) 1983*. Paris: Librairie Larousse.
- Hladnik, Miran (2002): *Praktični spisovnik*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Kmecl, Matjaž (1996): *Mala literarna teorija*. Ljubljana: Založba M & N.
- Kos, Janko (1983): *Marksizem in problemi literarnega vrednotenja*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Kos, Janko (1994): *Očrt literarne teorije*. Ljubljana: DZS.
- Kos, Janko (1996): *Očrt literarne teorije*. Ljubljana: DZS.
- Košir, Manca (1988): *Nastavki za teorijo novinarskih vrst*. Ljubljana: DZS.
- Košir, Manca (2005): Knjigo v vzgojo za medije. V Samo Rugelj (ur.): *Zgubljeno v prodaji*, 133–152. Ljubljana: UKco.
- *La littérature française de A à Z 1998*. Paris: Hatier.
- *Le grand atlas des littératures 1990*. Paris: Encyclopaedia Universalis France S.A.
- *Leksikon 1988*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- *Literatura 1981*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Štuhec, Miran (2001): Literarne revije in programi. V Jože Pogačnik (ur.): *Slovenska književnost III*, 469–508. Ljubljana: DZS.
- Šega, Drago (2004): *Literarna kritika*. Ljubljana: Založba ZRC.
- Vreg, France (2002): *Feljton – Novinarske, polliterarne in literarne oblike na Slovenskem*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Žnideršič, Martin; Podmenik, Darka; Kocijan, Gregor (1999): *Knjiga in bralci IV*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.